

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Dhr. J. A. Frankenhuizen (eindredacteur)
Drs. J. Rouwenhorst
Dhr. F. de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis. Tel: 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hetnet.nl

Bestuur:

Voorzitter. Vacant

Secretaris: Dhr. P.A. van Golen,
Herenweg 23, 3645DE Vinkeveen.
Tel: 0297-261672

Penningmeester: Dhr. A. Schuil,
Tel: 0297-241827

Vice voorzitter: Dhr E. Swaab
Tel: 0297-287469

Werkgroep genealogie
Vacant

Werkgroep bibliotheek, documentatie en
internet. Vacant

Werkgroep cultuur, publicaties en PR
Vacant

Werkgroep archeologie, monumenten,
excursies en lezingen:
Mw. W. Dijkxhoorn,
Tel: 0297-285373

Ledenadministratie

Dhr. L.M. Rimmelenkamp,
Rozenobel 27, 3641NJ Mijdrecht
Tel. 0297-286170

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis

Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Contributie € 15,00 per jaar

Losse nummers € 4,50

Oplage: ca 1050

Opmaak: Dhr. J. A. Frankenhuizen

Drukwerk: Drukkerij Avanti Wilnis

Bij de voorplaat

Het oudste kerkgebouw de "Janskerk" in Mijdrecht vi haar verjaardag en wordt honderdenvijftig jaar. Zij werd omstreeks 1550 gebouwde Rooms Katholieke kerk. Deze kerk is gewijd aan Johannes de Doper zoals alle kerken in de IJssel. Na de reformatie kwam het gebouw in 1586 in handen van de protestanten.

Mede door de bodemdaling als gevolg van het inklinken van de kerk in de loop der tijd ernstige verzakkingen ontstaan. De kerk liepen de spuigaten uit en volledig herstel bleek niet mogelijk. De kerkvoogdij nodigde de toenmalig bekende Wilnis waterbouwkundige Boote de Vries uit om een vijftal plannen te maken voor de vervanging van de kerk op dezelfde plaats. De kerkvoogdij koos voor het duurste ontwerp en liet de huidige kruiskerk bouwen. Het werd op 27 juni 1858 in gebruik genomen.

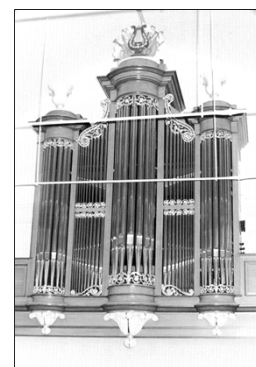
Niet iedereen was ingenomen met de afbraak van de oude kerk. De dichtte Klaas van Wieringen op 30 december 1856 een gedicht dat volgt begint:

Mijn oude trouwe vriend!... Weemoedige gedenken
Bestormen thans mijn ziel, als ik voor 't laatste
Uw somber leeg gewelf!... Wat lot staat u te wachten

Dr. J. Haitsma heeft in zijn boek "Hervormd Mijdrecht 1568-1973" (1982) het gehele gedicht opgenomen.

De (oude) kerk was reeds sinds 1842 in het bezit van de familie Jonathan Bätz, de laatste telg uit een Duits/Utrechts orgelbouwersfamilie. Hij bouwde in 1841/1842 een schitterend barok orgel. Dat was de laatste van de oude kerk. In de loop der jaren werden de orgel onderhoudswerken uitgevoerd maar uiteindelijk was een nieuw orgel noodzakelijk. Deze kwam in 2001 tot stand. Thans is de kerk een rijksmonument weer als nieuw in de kerk en worden er regelmatig van de erediensten regelmatig door bekende organisten uitgevoerd. Het instrument is een prachtig gegeven.

P. Grundmann

Inleveren kopij voor het septembernummer 2008 vóór 16 augustus 2008 en dan graag in platte kopij. Dat wil zeggen: Zonder opmaak en plaatjes afdrukken.

Doelstelling van de vereniging

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van de Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Van de vice-voorzitter

Met trots kijk ik terug op de ledenvergadering van 23 april j.l. Het aantal bezoekers was zo groot dat zelfs een aantal stoelen moest worden bijgezet. Het is fijn om te constateren dat onze vereniging niet louter uit papieren leden bestaat maar dat er ook interesse is voor onze lezingen maar ook voor de financiële aspecten en beleidsvoornemens.

Tijdens deze vergadering hebben we afscheid moeten nemen van vier bestuursleden, mevrouw Van Tol en de heren Van Loo, van Solinge, en Hagen. Onze voorzitter heeft bedankt omdat hij in de komende periode meer dan ooit aandacht moet besteden aan zijn functie als fractievoorzitter in de gemeenteraad in verband met de mogelijke samenvoeging van onze gemeente. Bovendien vraagt het komende 25-jarig bestaan van onze vereniging en de verhuizing van het archief van onze gemeente naar Breukelen, dat ook voor ons grote consequenties heeft, extra inzet.

Wij moeten namelijk op zoek naar een nieuw onderkomen. De heer Van Solinge is de grote starter geweest om te komen tot de uitgave van een boek over Vinkeveen. Helaas heeft zijn gezondheid hem genoopt om voor het bestuur te bedanken. Beide heren hebben echter toegezegd voor zo ver het hun mogelijk is actief te blijven voor onze vereniging.

Mevrouw Van Tol en Ton Hagen zullen met het archief meeverhuizen naar Breukelen maar zullen u op deze nieuwe plek altijd klaar blijven staan om u bij uw onderzoekingen te assisteren. De aftredende bestuursleden werden met applaus bedankt voor het vele werk dat zij de afgelopen jaren voor de historische vereniging hebben verricht.

De vier overblijvende bestuursleden hebben onderling de vrijgekomen functies verdeeld en zullen deze blijven waarnemen tot nieuwe bestuursleden zijn gekozen.

In de volgende ledenvergadering op 19 november zult u de gelegenheid krijgen om nieuwe bestuursleden te kiezen. Ik roep u op om nu reeds uit te zien naar actieve kandidaten die bereid zijn om de opengevallen plaatsen te vervullen. Uiterlijk drie dagen vóór de ledenvergadering van 19 november moeten de namen van deze personen bij de secretaris worden ingediend. Schroom niet om u zelf hiervoor beschikbaar te stellen als het bestuurslidmaatschap voor u een uitdaging is.

Met de besturen van het Museum De Ronde Venen, het NME, de VVV en de gemeente zijn wij in

overleg om te komen tot een gezamenlijk plan voor een nieuw te bouwen paviljoen in Marickenland waar we onze activiteiten kunnen onderbrengen. Ik noem dit de Oudheidkamer van onze vereniging.

Het boek dat de Stichting Proosdijer Publicaties wil uitgeven over de geschiedenis van Vinkeveen-Waverveen stagneert. Het bestuur wil hier de komende tijd veel aandacht aan besteden om toch tot een uitgave van het boek te komen.

Het zal u inmiddels duidelijk geworden zijn waarom deze rubriek niet van de voorzitter maar van de vice-voorzitter afkomstig is. Namens het bestuur wens ik u een fijne vakantieperiode toe zodat we in september weer met volle energie aan de slag kunnen gaan.

Ed Swaab.

Post Scriptum

Namens de Vereniging wil ik twee actieve personen in de vereniging van harte feliciteren met hun benoeming door Hare Majesteit de Koningin tot lid in de orde van Oranje Nassau.

Ed Swaab, onze vice voorzitter en onvermoeibare aanjager van activiteiten in de vereniging. Treedt ook op als bemiddelaar als het wel eens spannend wordt.

Joop Frankenhuizen, redacteur van de Proosdijkoerier, verzamelaar van belevenissen van onze voorouders in het verleden. De belevenissen worden heel geduldig onder woorden gebracht, keurig gerangschikt in twee kolommen en op professionele wijze in een tijdschrift samengebracht.

Hartelijk gefeliciteerd Ed en Joop met deze welverdiende onderscheiding.

Namens de vereniging, Peter van Golen, secretaris.

Inhoudsopgave

- 35. Van de vice-voorzitter
- 36. De droogmakerijen in de ronde venen
- 43. Wilnis graaft tot grens dertiende eeuw
- 47. Dorpsgenoten en de hinderwet
- 51. 125 jaar H. Hartkerk Vinkeveen
- 54. De lotgevallen van Jan Dirkse Verduin
- 56. Oudhuizen en Wilnis een paar apart
- 59. De Janskerk in Mijdrecht is 150 jaar
- 60. De buitenplaats Vreedenhoff aan de Vecht
- 62. Zij waren ooit betrokken bij de hinderwet
- 63. Activiteitenprogramma

De droogmakerijen in de ronde venen

Door Wim Bos en Fred de Wit

Er zijn maar weinig gebieden in ons land waarvan we kunnen zeggen dat de plek waarop wij wonen en werken door de vroegere bewoners zelf is gemaakt. In De Ronde Venen is dit wel het geval. Natuurlijk heeft de natuur ook de vorming van ons landschap bepaald, maar bij ons heeft de mens sinds het jaar 1100, toen die in dit gebied zijn intrede deed, aan de vorming van het landschap van De Ronde Venen een belangrijke bijdrage geleverd.

In het jaar 953 gaf de Duitse keizer Otto I het gebied van De Ronde Venen aan de bisschop van Utrecht. De bisschoppen deden er ruim 100 jaar niet veel mee en bisschop Koenraad gaf op zijn beurt, door middel van een grondruil in 1085, een gedeelte van De Ronde Venen aan het kapittel van Sint Jan. De ruil had twee redenen. Allereerst wilde bisschop Koenraad een dam opwerpen tegen de graven van Holland, die probeerden dit onbewoonde gebied in te palmen en daardoor hun macht tegenover het bisdom te vergroten. De tweede reden was dat het noodzakelijk was om het bewoonbaar te maken omdat het voor het bisdom niets opbracht.

Ontstaan van De Ronde Venen

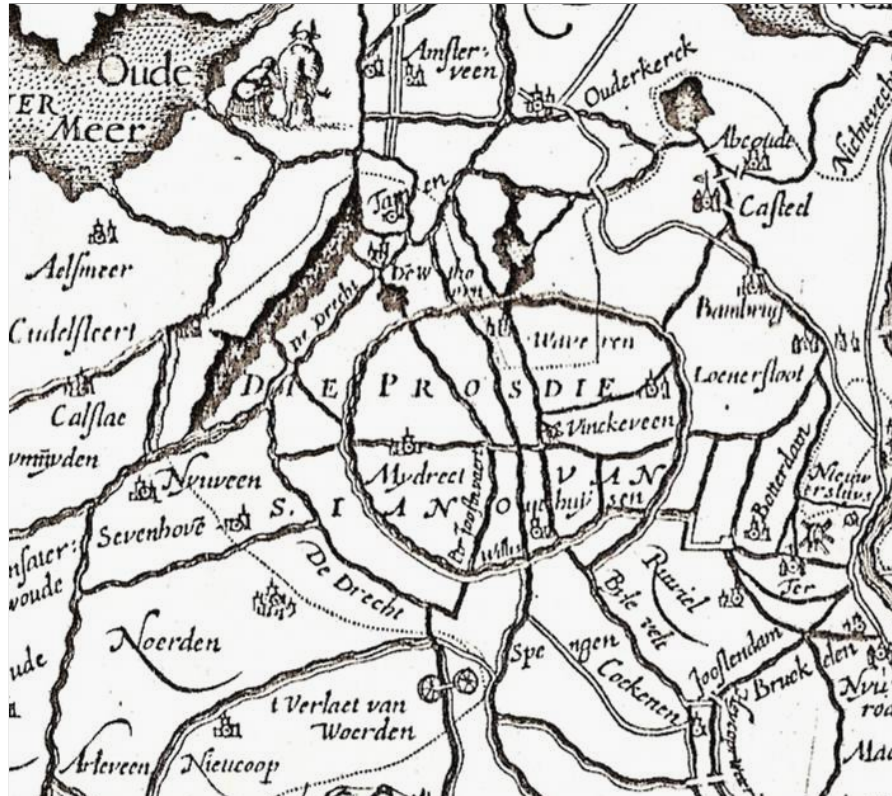
Vanaf de Vecht werd het gebied ten oosten van de rivier ontgonnen volgens het slagenstelsel of copestelsel; denk aan de naam Oukoop onder Nieuwer Ter Aa. Op een vaste afstand van ongeveer 400 meter werd een ontginningsbasis opgeworpen met daarop de bewoning. Van daar uit werd het land ontgonnen. Vanaf de boerenhof ontstonden percelen boerenland in de 'wildernis'. Het woord "wildernis" is later blijven voortleven in de plaatsnaam Wilnis. In De Ronde Venen bleef een hoog gebied over, ver van de rivieren verwijderd, een hoogveenkoepel, die in het centrum wel 7 meter boven zeeniveau lag. Deze gaf het water af aan het omringende gebied. Allereerst door de veenriviertjes zoals de Aa, de Geer, de Amstel en de Waver.

Binnen deze riviertjes werd een ontginningsbasis aangelegd op de bekende ring binnen De Ronde Venen. Zo ontstond de eerste bewoning van Mijdrecht, Driehuis, Wilnis, Oudhuizen, Donkereind, Demmerik, Vinkeveen, Achterbos en Waverveen. De afstand naar het centrum was zo gekozen, dat het gebied evenredig werd verdeeld en voor de landbouwers bewerkbaar was. De weg in het veen had als functie de ontwatering van het hooggelegen veen in het centrale deel, de veenzijde, op de diagonalen naar de genoemde riviertjes. Hiervoor dienden bijvoorbeeld de Kerkvaart, Heinoomsvaart, Geuzensloot, richting Veldzijde. Later werd ook de Bijleveld hiervoor benut (1236). Langs de afwateringssloot, de ontginningsbasis, werd een weg aangelegd. Daar ontstonden ook de eerste boerderijen, toen nog

hoven genoemd. (Bosch en Hoven). Deze hoven komen ook voor in de ruilacte van 1085.

De ontginning van deze veenkoepel vond plaats naar twee kanten, naar het centrale deel: Veenzijde, hier zien we de verkaveling terug in een sterverkaveling, akkers die steeds smaller werden omdat ze gericht waren op het centrale punt. En ook naar buiten gericht: Veldzijde. Beiden zijn in De Ronde Venen goed herkenbaar. De ontginning ging heel geleidelijk. Hierdoor was er afhankelijk van de grondwaterstand eerst akkerbouw mogelijk. Door het gebruik van deze gronden vond er een verbranding van het veen plaats, de oxidatie, waardoor ook de natuurlijke inklinking werd versneld. Het gevolg hiervan was dat bijvoorbeeld de hennipakkers moesten worden omgelegd in grasland met beweiding van vee. Vervolgens moest de bemaling van het gebied ter hand worden genomen. Hierdoor ontstonden de zogenaamde polders. Ook de huidige Vinkeveense plas is daarom feitelijk nog een polder. In de gemeentatlas van de provincie Utrecht van 1868 wordt het gebied tussen Geuzensloot, de huidige N 201, Baambrugse Zuwe en Noorderplas, Vinkeveense Polder Veldzijde genoemd. Restanten van het toenmalige weiland liggen nu omstreeks 2 meter onder NAP.

Tot de zestiende eeuw was er een natuurlijke afwatering, of waren er zelfs de nodige verlaten of overtoemen om het water nog vast te houden in de hogere ring van De Ronde Venen, bijvoorbeeld bij de huidige Pondschoekersluis. Daarna moest het water worden uitgemalen bij de toenmalige Pondschoekermolen. Door verdere bodemdaling moesten aan de buitenzijde van het veld sluizen worden aangebracht en vond daar verdere bemaling plaats. De geschiedenis van de vervening en droogmaking van de bedijkingen onder Mijdrecht zegt dat tussen 1620 en 1640 de meeste binnenbedijkingen werden afgesloten om door molens bemalen te worden. Daarmee zette de inklinking in. De vorm van De Ronde Venen werd versterkt door de verdedigende inundatie tegen de Franssen van 1672 tot 1674.

Ontstaan van de ronde venen. Uitsnede uit kaart van Pieter van der Keere uit 1616

De rol van de eerste bewoners

Het kapittel begon met het ontginnen van de moerassen en het graven van sloten en vaarten om het land droog te krijgen. De allereerste ontginningen stelden overigens niet veel voor. Men begon met het ontwateren van het moerasland ‘moerig land in een wildernis’ door bomen en laag gewas te kappen. Of dit in opdracht van overheden gebeurde of dat de eerste bewoners dit op eigen initiatief deden, is niet duidelijk. Maar door het onttrekken van water aan het veen en het agrarische gebruik ontstond er een ander probleem. Gedurende deze eerste bewoning begon de bodem al in te klinken. De afvoer van het water was een levensvoorwaarde. Op het droge land ontstonden dus agrarische nederzettingen die voor een inkomstenbron zorgden. Maar de bodem bestond uit een meer dan tien meter dikke veengrond. Vandaar dat men eveneens begon met het winnen van turf als brandstof. Al in 77 na Christus schreef de Romein Plinius Maior in zijn *Historia Naturalis* dat tussen de Eems en de Elbe aan de kust van de Noordzee een Germaans volk woonde dat veen gebruikte als brandstof. Zij kneedden het slik met hun handen tot ballen die zij in de wind droogden. De turfballen werden gebruikt voor het koken van het eten en het verwarmen van hun schamele huizen. In De Ronde Venen was in de grond veen genoeg aanwezig om de gestoken bonken te laten drogen tot turf, of het uit sloten gebaggerde veen te kneden, te snijden en te drogen tot turfjes. Die werden in eerste instantie eveneens alleen gebruikt voor de huiselijke

behoeften van de bewoners. Maar al gauw ontdekte men dat het steken van de turf en het afvoeren naar andere streken veel geld kon opbrengen. De turf moest worden afgevoerd naar de grotere plaatsen in de omgeving zoals Amsterdam en Utrecht. Hiervoor waren ook goede waterwegen nodig zoals de Drecht, Amstel en de Vecht. Deze rivieren werden ook benut voor de afvoer van het water in de sloten die ontstonden bij het droogmaken van het moerasland.

De turfafgravingen

Na het jaar 1500 begonnen de veenafgravingen in het noordwesten van de provincie Utrecht steeds meer toe te nemen waardoor ingrijpen van hoger hand noodzakelijk werd. De overheid eiste beperking van de afgravingen omdat vruchtbaar weiland veranderde in een plas.

De vervening begon grote vormen aan te nemen in het noordwesten van De Ronde Venen, ten noorden van Waverveen ten behoeve van Amsterdam in de 17e eeuw. In de 18e eeuw vielen grote delen van de latere Eerste Bedijking hieraan ten prooi en versnelde de ondertussen natte vervening. Oorspronkelijk kon er boven de grondwaterspiegel veen worden gewonnen door de zogenaamde droge vervening, dat is de veengrond afgraven tot juist boven het water in de sloten. Hierdoor ontstonden de zogenaamde bonken (Bonckenstekersweg). De natte vervening vond daarna plaats. Hier werd de veenspecie uit de sloten opgebaggerd op het weiland. De latere weren (weerribben of legakkers).

De rol van de overheid

De overheid stelde grote eisen aan het behoud van de wijdte van de putten of zwetgaten, de maximale breedte van de voormalige sloten, en de breedte van de ribben of legakkers, de voormalige akkers. Dit staat in een ordinantie uit 1694. Door het ontstaan van de plassen en het verdwijnen van de landerijen, vertrokken de bewoners en vervielen tot armoede. Ontvolking van het gebied dreigde en slechts enkele vissers en rietsnijders vonden nog een bestaan in een gebied waar eerst door de veeteelt nog welvaart heerste. Bovendien vormden de ontstane plassen bij storm een groot gevaar voor het resterende land, dat het risico liep eveneens onder water te lopen. Dit was vooral het geval aan de lage wal van de plas. Bij de toenmalige Hoflandsche polder, nu Eerste Bedijking, was het zo bedreigend voor het huidige Hofland, dat er een palissander werd aangebracht tegen de dijk om de golfslag te breken: De waterwolf. Ook later werd het gevaarlijk nabij de Driehuizer Tocht tegenover de rooms katholieke kerk. Door de ervaring nabij het Haarlemmermeer was de kans groot dat er ook hier een groot aaneengesloten plassengebied zou ontstaan en bij een hevige storm een dijkdoorbraak naar de Zuiderzee.

Al eerder, in 1592, toen dus de waterplassen een steeds grotere bedreiging gingen vormen voor de aangrenzende landerijen, woningen en wegen begonnen de Staten van Utrecht zich voor het eerst met de waterhuishouding in de veengebieden te bemoeien. In het eerste plakkaat “nopende de Ontgronding van de Veenlanden” werd de zorg uitgesproken over de “groote ongeregeltheit op de slachtorven”, met als gevolg “een groot verlies sedert eenige jaren herwaarts in den Lande van Utrecht” Er werden, zoals eerder aangegeven, regels voor de turfwinning vastgesteld. Zo moesten de legakkers een minimale breedte en de trekaten een maximale breedte hebben om de afbrokkeling van het land, die de veenaafgraving veroorzaakte, te beperken. Bovendien moesten de legakkers door de veenarbeiders met houtgewas worden beplant en was het verboden in de directe nabijheid van de legakkers verdere afgravingen te doen. Maar ondanks deze bepalingen werd er niet de hand aan gehouden en werden er toch vergunningen afgegeven.

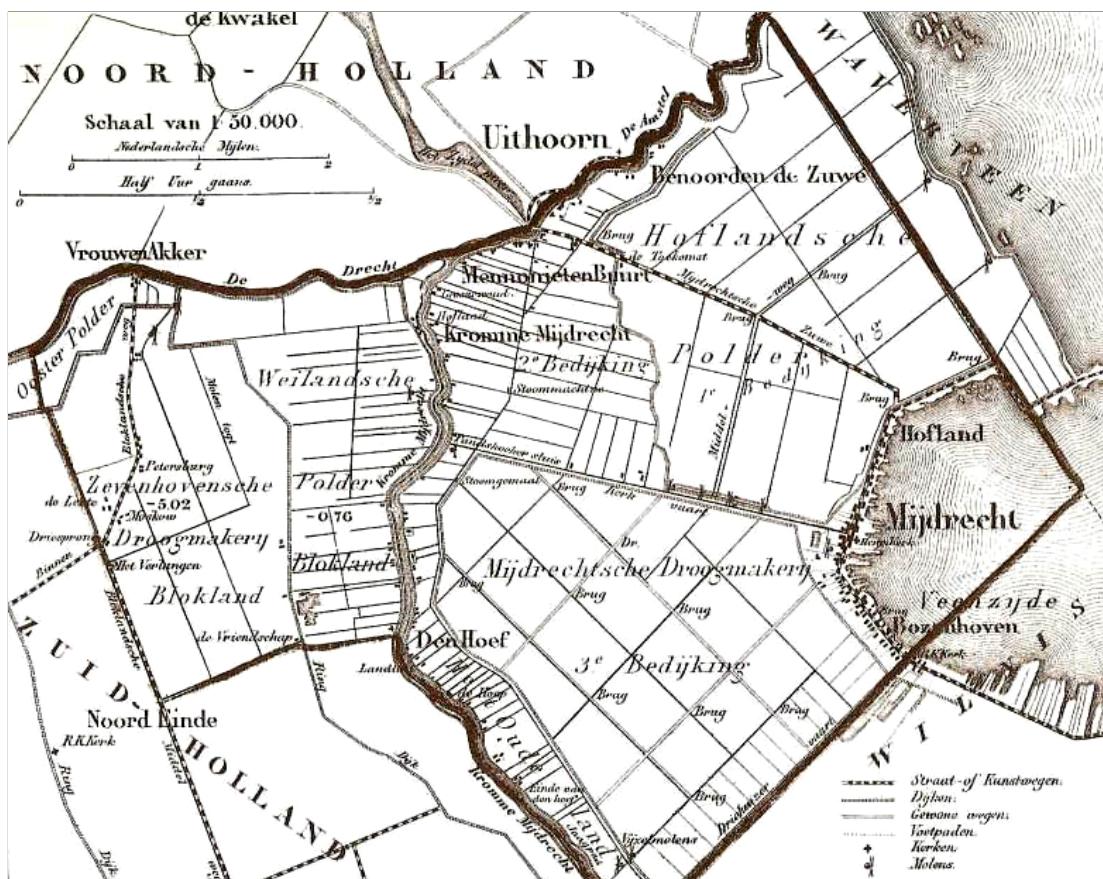
De Staten van Utrecht begonnen met het instellen van een uitvoerbelasting op turf voor het vervoer buiten de provincie. Hierbij werd ook de strijd tussen Holland en Utrecht duidelijk. Het werd verboden om turf uit De Ronde Venen uit te voeren naar Amsterdam. Bij gebrek aan een landelijke overheid, die de maatregelen uitvaardigde, vierde het provincialisme hoogtij. Elke provincie kwam op

voor het eigen belang en hield de turf zo veel mogelijk binnen de eigen grenzen. Dit had tot gevolg dat de grote steden in het Hollandse gebied zoals Amsterdam, Haarlem en Zaandam maar moesten zien hoe zij aan turf kwamen en dat hierdoor rond Waveren en Waverveen, dat tot de provincie Holland behoorde, extra werd verveend.

Nieuwe maatregelen

Ondertussen was men er achter gekomen dat het noodzakelijk was om een vergunningstelsel in te voeren tot het vervenen: de zogenaamde octrooien. Dit waren vergunningen van de Staten van Utrecht tot drooglegging van de plassen in De Ronde Venen. Hierin werd bepaald dat de eigenaren voor droogmaking gelden in een kas moesten storten, terwijl de gelden van het waarborgfonds hier ook voor konden worden aangewend. Men had wel beperkingen ingevoerd, maar die bleken totaal onvoldoende. Bovendien was men er achter gekomen dat die op grote schaal werden ontdoken, omdat de plaatselijke bestuurders, vaak zelf eigenaren van gronden waren, die verveend werden, en er geldelijk belang bij hadden om de maatregelen aan de laars te lappen.

In de notariële akten van de notarissen van Mijdrecht op het einde 18^e en het begin van de 19^e eeuw komt men regelmatig de inkoop en verkoop van gronden tegen waarbij de toenmalige schouten van Mijdrecht en Wilnis betrokken waren. Zij bewoonden het huidige pand Dorpsstraat 23 in Mijdrecht en waren zeer vermogend. Daarom werden er in 1767 en 1770 weer nieuwe maatregelen uitgevaardigd die het vervenen aan banden legden. Men kon dus niet meer zo maar aan de turfwinning beginnen. Gedeputeerde Staten wilden alleen maar een vergunning afgeven wanneer de drooglegging van het perceel grond al werd voorbereid. De aanvrager moest daarom een plan tot bedijking en droogmaking ter goedkeuring aan de Staten van Utrecht indienen. Dit was wel noodzakelijk ook, want volgens het octrooi voor de bedijkingen van 1789 stelde men vast dat “voor de slagturverije de landen onder de polders van Bosenhoven en 't Hofland bezuiden en benoorden de Zuwe onder Meydrecht , meest vernield en tot water gemaakt, zoodanig dat daarvan zeer weinig meerder overig was en dat binnen weinige jaren alles in een waterpoel zoude veranderen”. In 1782 hadden de Staten van Utrecht al een verhoging van de belasting op turf vastgesteld. Dit was een zware slag voor de veenbazen in De Ronde Venen. Een verzoek om vrijstelling werd afgewezen. De veenbazen kwamen echter met een tegenvoorstel. Als tegenprestatie voor een vrijstelling stelden zij voor om droogleggingen te ondernemen van een gedeelte van de aanwezige plassen, en van de nog te vormen veenplassen in het

Situatie anno 1866

dorp Mijdrecht. Zij wilden daarbij ook het toen nog tot de provincie Holland behorende dorp Waverveen betrekken. Provinciale Staten verklaarden zich hiermee akkoord maar het voorstel moest zowel technisch als financieel degelijk zijn onderbouwd. Zo werd het mogelijk om in de polders binnen het gehele gebied van De Ronde Venen de plassen te bedijken. Hierdoor ontstond een ringdijk om de uitgeveende plassen droog te maken: de droogmakerijen. Het initiatief tot droogmaking lag bij de ‘geërfden en de overgebleven ingelanden’. Zij legden een verzoek neer bij de proost van Sint Jan, die hiervoor een octrooi opstelde.

De Eerste Bedijking

Het plan was om omstreeks 1780 te beginnen met de droogmakerijen in Mijdrecht, de Eerste Bedijking. Daarna zou de Tweede Bedijking volgen en tenslotte de Derde Bedijking. Het gehele project zou na ongeveer honderd jaar gerealiseerd moeten zijn. De droogmakers bedongen verschillende voordelen. Zo werden alle politievoorschriften ten aanzien van de vervening voorlopig opgeheven. Legakkers en voorlanden werden niet langer van vervening uitgesloten en de drooggevallen gronden kregen gedurende een ruime periode vrijstelling van diverse belastingen. Door geldgebrek van de ingelanden werd besloten de drooglegging van de Eerste Bedijking door de Staten van Utrecht te laten doen.

In 1789 werd het octrooi verleend. Hierin werd bepaald dat de Eerste Bedijking direct zou moeten worden bedijkt. Vervolgens dat de ring van de Tweede Bedijking 33 jaar na dagtekening zou moeten zijn bedijkt en de Derde Bedijking in het 60^e ste jaar na tekening van dat octrooi. In 1791 was de ringdijk van de Eerste Bedijking gereed. Maar pas drie jaar later kon begonnen worden met het droogmalen van de polder omdat de stoommachine, de tweede in Nederland, toen pas in gebruik kon worden genomen. Het gebruik van deze “vuurmachine” ontlokte ook veel protesten omdat de omwonende boeren vreesden voor brandgevaar en voor het lawaai waardoor de koeien minder melk zouden geven. In 1796 kwam de plas droog te staan maar slechts voor korte tijd want de stoommachine en de twee vijzelmolens functioneerden slecht. In plaats van de twee vijzelmolens kwamen er vier nieuwe. Bovendien werden er aan de Kerkvaart nog vier schepradmolens bijgeplaatst waardoor in 1807 slechts twee-derde van de plas droog viel. Regelmatig stond de polder echter weer onder water, waardoor er voor de boeren, die het land bebouwden geen toekomst was en zij weer vertrokken. Na al deze ellende nam het Rijk de verantwoordelijkheid van de droogmaking over. Koning Willem I besloot in 1836 dat een commissie bestaande uit onder meer de gouverneur van de provincie Utrecht en de heren

J. Verdam, burgemeester van Mijdrecht, H. van Wieringen, grondeigenaar en A. Verdam, notaris de uitvoering der werken nieuw leven moest inblazen. Daartoe werd een nieuw gemaal gereconstrueerd aan de Nes. In 1845 werden de eerste percelen drooggevalen land verhuurd en in 1852 door het Rijk publiekelijk verkocht aan twee kapitaalkrachtige personen Mijndieff en Van Haften voor een bedrag van f. 203.000,- voor 902 hectare, toen nog bunder genoemd. Zij lieten wegen aanleggen en verbeterden de waterafvoer waardoor de boeren in de polder hier langzamerhand een bestaan konden opbouwen.

De Tweede Bedijking

Na de verkoop van de gronden van de Eerste Bedijking moesten volgens het octrooi van 1789 de Tweede en de Derde Bedijking worden drooggelegd. De ingelanden begonnen hieraan pas in 1852 en na vier jaar was de polder droog. Omdat deze droogmakerij zoveel later tot stand kwam, werd een schadeloosstelling verkregen vanwege de Eerste Bedijking van de provincie van f. 20.000,-. Al in 1856 werd de verdeling en verkaveling onder de eigenaren mogelijk.

De Derde Bedijking

In het octrooi van 1789 was bepaald dat na het gereedkomen van de Tweede Bedijking moest worden begonnen met de Derde Bedijking, maar de hoeveelheid veen was daar in 1849 nog vrij groot. Hoewel er in 1809 al een begin werd gemaakt met de aanleg van ringdijken, was deze dijk nog een gatenkaas. Uit de geschiedenis van de verving blijkt dat er nog veel delen ontbraken wegens de open 'putten, zwetten en gaten', zodat van een 'verhoefslaging' van deze ringdijk nog geen sprake kon zijn. Verhoefslaging wil zeggen, dat de ringdijk geschikt is om met paard en wagen te berijden. Er was nog 133 hectare niet verveend en het zou zeker nog 20 jaar duren voordat alles verveend zou zijn. Er gingen daarom stemmen op om het droogmaken uit te stellen, maar Gedeputeerde Staten waren onverbiddelijk en bepaalden dat in 1856 met de bemaling van de plas moest worden begonnen. De ingelanden protesteerden en bereikten wel een uitstel van zes jaar.

Een bijzonderheid aan deze polder was het grote oppervlak van nog niet verveend land, dat nog verveend moest worden. De eigenaren moesten hierover wel hun constignatiepenningen betalen. In 1863 begon men met het leegmalen van de polder en al in 1864 konden de eerste drooggevalen gronden worden verkocht. De publieke verkoping van deze bedijking vond plaats ten overstaan van notaris J.C.

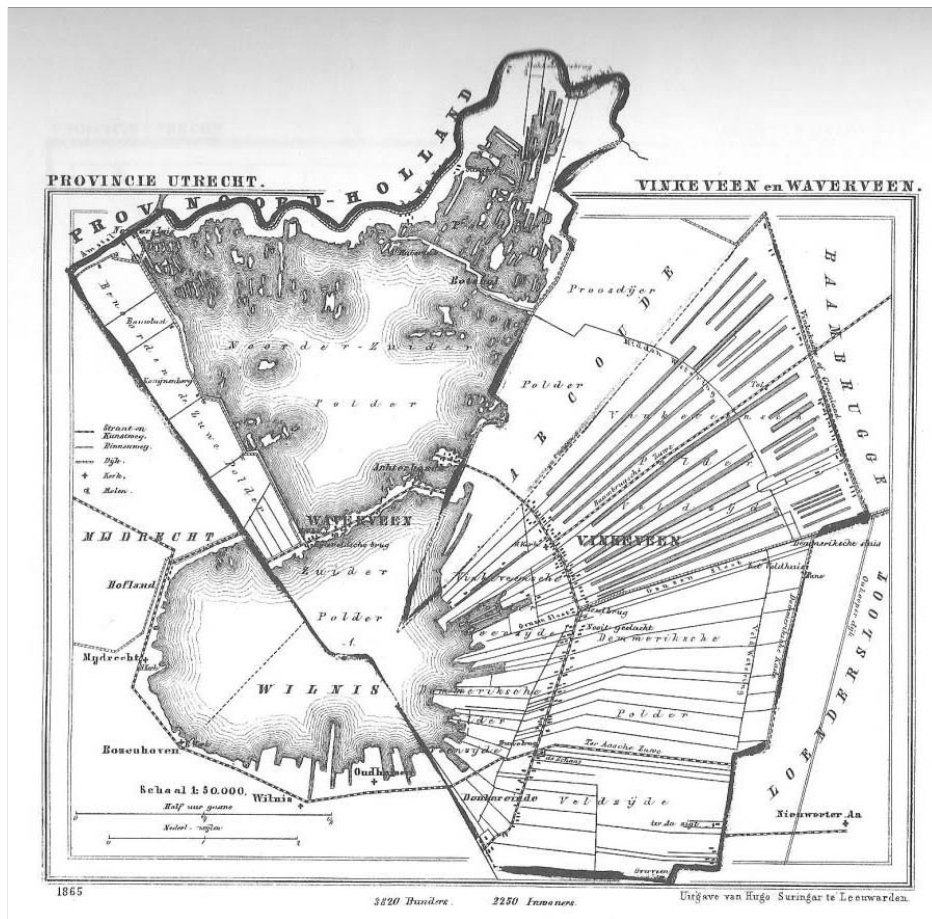
van der Heijden te Mijdrecht en bracht f. 276.875,- op voor 734 hectare.

De polder Groot Mijdrecht

In deze polder was ook een grote hoeveelheid nat veen verveend ten behoeve van de energievoorziening van voornamelijk Amsterdam. Op een kaart uit 1629 staan er nog 56 huizen in deze polder getekend, dit waren er in 1701 nog maar 40. Die staan ook nog op een kaart van 1810, maar in 1850 zijn er nog slechts 13 te vinden. Het dorpje Waverbancken is dan al geheel verdwenen. Het dorp Waverveen was bijna geheel door het water omringd en slechts door twee smalle wegen met de omgeving verbonden. Al in 1854 waren er plannen tot droogmaken van de plas geweest, maar hadden niet tot een resultaat geleid. In 1854 probeerde men het nog eens maar ook deze plannen werden door de Kroon afgewezen. In 1865 kwam burgemeester De Voogt, samen met de veenbaas Klaas van Wieringen met een nieuw plan dat werd aanvaard. Het Rijk en de Provincie verleenden subsidie en in 1872 kon met de droogmakingwerkzaamheden worden begonnen.

In 1874 kwam een gedeelte droog te liggen en in dat zelfde jaar werd met de verkaveling begonnen. In 1880 werd de zorg voor de drooggemalen polder 'Waterschap Groot-Mijdrecht' overgedragen aan het waterschap Groot Mijdrecht. Het was echter onmogelijk deze polder droog te houden. De gemalen bleken niet in staat om het opkomende kwelwater weg te pompen. De dijken waren te zwak omdat deze te dicht lagen op het hier minder diepe zand in de ondergrond. De gemalen stonden op de verkeerde plek en hadden te weinig capaciteit en de waterberging was onvoldoende. In de vergaderingen van Provinciale Staten van Utrecht sprak men over een janboel omdat steeds nieuwe kredieten moesten worden verstrekt om de boel droog te houden. De polderlasten waren voor de eerste boeren van de gronden niet op te brengen. Zij hadden veel te veel voor de grond betaald, de grond bracht niets op en zij gingen één voor één failliet. De boerderijen werden per executie verkocht.

In 1895 werd een boerderij met 35 hectare grond voor twee gulden verkocht en een andere boerderij van dertig hectare voor één gulden. Voor een andere boerderij met dertig hectare was zelfs geen belangstelling. In de loop van de jaren is er veel verbeterd. Nog steeds is er veel geld nodig om de mensen in de polder droge voeten te laten houden en zijn de problemen, vooral in Groot Mijdrecht Noord niet opgelost. Zowel ten tijde van de drooglegging als tegenwoordig, is er een niet aflatende kwel die het in stand houden van deze droogmakerij

Situatie anno 1865

bemoeilijkt. De provincie merkte ten tijde van de drooglegging op dat 'het maken van een zo groot mogelijke winst het hoogste en enige doel was'. Dat ging ten koste van de kwaliteit van de ringdijk. Bovendien verslond de bemaling door het stoomgemaal enorm veel steenkool en was dus een zeer kostbare zaak.

Oud minister Remkes constateerde afgelopen januari in het rapport "Water en Bodemdaling" dat de polder, zowel Noord als Zuid, geen duurzaam karakter heeft. En een ander commissielid stelde vast dat deze polder kampt met een geweldig probleem. Door de toenemende inklinking zal de bodemdaling zich voortzetten. Daarop zal men zich nu al moeten voorbereiden. Ook de dijkdoorbraak in Wilnis wordt volgens sommigen gezien als het gevolg van de fouten die in 1872 bij de aanleg van de dijken zijn gemaakt. Bovendien is door inklinking de droogmakerij steeds dieper komen te liggen en is er na de bedijking weinig aandacht besteed aan de verzwaring van deze dijken.

De polder Wilnis-Veldzide

Deze plas van 562 hectare is pas in 1925 drooggelegd. Men was door de ervaringen met de polder Groot-Mijdrecht huiverig geworden om tot drooglegging over te gaan, omdat daar ook, en niet

ten onrechte, voor het kwelwater uit de bodem werd gevreesd. Er kwamen bezwaarschriften binnen omdat men onder andere vreesde dat de boezem van De Ronde Venen door het kwelwater brak water zou gaan bevatten voor de volksgezondheid en de tuinbouw. Toen de droogmaking gereed was werden de gronden verkocht aan drie combinaties, waarin 5 personen uit het gebied zelf afkomstig waren. De ongelijkheid van de grond leverde nog grote problemen op. Zo kocht in 1927 de gemeente Amsterdam 37 hectare voor de werkverschaffing. Omdat deze krachten ongeschoold waren leverde dit geen wezenlijke bijdrage aan dit gebied. In de polder Groot-Mijdrecht was hier wel van geprofiteerd.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw is er sprake geweest om Wilnis-Veldzide weer onder water te zetten ten behoeve van de watersport en recreatie maar deze geluiden zijn inmiddels verstomd. Nadat aan de Bovendijk sinds de jaren '50 van de vorige eeuw een vuilstort ontstond, moest er voor dit gebied na sluiting een nieuwe bestemming worden gevonden. De eigenaar heeft geïnvesteerd in een golfterrein voor 9 holes, thans vindt er een uitbreiding plaats tot een volwaardig golfterrein van 18 holes.

Polder Wilnis Veldzijde. Overgebleven ribben na de drooglegging

De Vinkeveense plassen

Na de hiervoor genoemde droogmakerijen bleven alleen de ‘polders: Vinkeveense Polder Veldzijde, Proosdijer Polder, toen nog behorende tot de gemeente Abcoude, nog voor droogmaking over. Maar in de Vinkeveense plassen werd nog steeds turf gewonnen. Dit gebeurde nog tot 1975. Door de problemen die zich voor hadden gedaan bij het droogmalen van de andere polders waren Gedeputeerde Staten voorzichtiger geworden voor het geven van toestemming tot droogmaken. Een rapport van Ir. Beyerinck over het droogmaken van de plas was zeer ongunstig. De veenlaag lag volgens dit rapport op een laag die niet geschikt was voor brandstof. Deze laag bevatte te veel kleideeltjes van een oud riviertje in dit gebied, waardoor het asgehalte voor turf te hoog zou zijn. Een dergelijke situatie treffen we ook aan in de huidige ‘bovenlanden’, zoals bij de Bovendijk te Wilnis en langs de Kromme Mijdrecht en Amstel, deze zijn daarom nooit verveend. Bovendien is de bodem van de polder ongeschikt voor het in cultuur brengen van dit gebied, omdat deze ligt op schraal scherp zand. Vruchtbare blauwe zeeklei komt hier ook niet voor. Die komt in De Ronde Venen globaal voor ten westen van de Hoofdweg en Ir Enschedeweg, van de Waver naar Wilnis. Bovendien zou de polder wel erg laag komen te liggen.

In 1935 werd er een nieuw onderzoek ingesteld naar de cultuurwaarde van de gronden na een droogmaking. Dit rapport was aanmerkelijk positiever. Men concludeerde dat de bodem niet veel verschilde van de polder Groot Mijdrecht. “En omdat deze polder thans nu weiland oplevert van een behoorlijke kwaliteit, is het aannemelijk dat de toekomstige Vinkeveense polders hier niet voor onder zullen doen. Er is dus geen bezwaar om tot drooglegging over te gaan”. Tot droogmaken van de plas is het niet gekomen omdat er heel veel geld mee gemoeid was, dat in de dertiger jaren tijdens de

crisistijd van de vorige eeuw niet beschikbaar was, en omdat er ook nog veel turf werd gewonnen. Tijdens de bezetting hebben veel inwoners van onze gemeente kunnen profiteren van de turf die toen in Vinkeveen werd gewonnen. Na de oorlog veranderden de inzichten voor de bestemming en besliste Gedeputeerde Staten dat de plas mogelijkheden bood voor recreatie en dat er zand kon worden gewonnen onder andere voor het opspuiten van de Bijlmer en de aanleg van wegen.

Botshol

In die zelfde periode is men eveneens druk bezig geweest om de Botsholse plassen droog te maken. Maar ook deze initiatieven strandden in deze crisistijd door een gebrek aan geld. Uiteindelijk besloten Gedeputeerde Staten in 1940 mede door de hoge kosten en de protesten van veel Waverveners niet tot droogmaking over te gaan. Het natuurgebied Botshol is nu in eigendom van Natuurmonumenten en beperkt toegankelijk. Feitelijk is Botshol evenals de polder Nellestein feitelijk een polder. Zij zijn ook door inklinking ver onder het niveau van de rivier De Waver komen te liggen. Bemaling is hier dan ook noodzakelijk. Door het toenmalig besluit van GS is een prachtig stuk natuurgebied in onze gemeente behouden gebleven.

Geraadpleegde literatuur

- Pieter van der Keere, Kaart gedateerd 1616
- K. Verdam 1864: Beknopt overzicht der geschiedenis van de VERVEENINGEN EN DROOGMAKING der bedijkingen onder Mijdrecht, als verslag op verzoek der Ingelanden, door de Directie van de Derde bedijking opgemaakt.
- J. Kuyper, 1868: Gemeente atlas van de provincie Utrecht
- F.H. de Bruijne, 1939: Dissertatie : De Ronde Venen Een sociaal-geografische studie van een gedeelte van het Hollandsch-Utrechts weidelandschap
- A. Bloed e.a., 1984: Van Wildernis tot Ronde Venen
- E.J. Rinsma, 1986: De Ronde Venen Een omgekeerde wereld.

Wilnis graaft tot grens dertiende eeuw

Een verhaal over archeologie

door Joop Frankenhuizen (een buitenstaander)

In dit blad is in het verleden nooit veel aandacht besteed aan archeologisch onderzoek in onze streken. Reden? Er was weinig te melden. Oorzaak? Verveningen en droogmakerijen hebben de ondergrond over een zeer groot gebied zodanig verstoord dat onderzoek weinig waardevols zal opleveren. Blijven over de hoger gelegen gebieden. De dorpsstraten en de herenwegen. Daarop hebben zich in de loop der eeuwen mensen gevestigd en sporen van bewoning achtergelaten. Een unieke kans voor archeologisch onderzoek kwam in 1994 toen in de dorpsstraat te Wilnis de voormalige lagere school, later verenigingsgebouw 'De Eendracht', afbrandde en nieuwbouw lange tijd op zich liet wachten. Schrijver dezes was er als toeschouwer bij. Hij luisterde, zag en tekende op hoe dat onderzoek plaatsvond.

Boren met de edelman

Het is maart 1995. Op de inmiddels met hekwerk omheinde plaats van de brand overleggen enkele leden van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN) en enkele leden van de historische vereniging 'De Proosdijlanden' met elkaar of archeologisch onderzoek de moeite loont.

Het te onderzoeken terrein aan de Dorpsstraat ligt er niet echt uitnodigend bij. Aan de voorkant veel puin van de omgetrokken fundering met zo'n drie meter uit de straat een grote plas water waarop een laagje ijs. Belangstellende voorbijgangers wijzen naar een plek waar volgens hen een kelder heeft gezeten. Daarvan is weinig meer over want de sloper blijkt de kelder te hebben dichtgegooid met grond van de straatkant. Op die plek ligt de bovengrond nu veel dieper en komt het grondwater naar boven.

Ondanks de desolate aanblik wordt besloten een eerste poging te wagen en het onderzoeksmateriaal op te halen. Scheppen, boormateriaal en een plastic zak vol handschoenen. Een van de grondboren noemen ze 'de edelman', naar de gelijknamige professor die het ding heeft ontwikkeld. Vreemd, want de boor heeft wel erg veel weg van grondboren die in elk tuincentrum te koop zijn. Een andere grondboor die meegebracht is bestaat uit een aantal in de lengte ingezaagde ijzeren pijpen van een meter lang. Ze vormen als het ware een soort goot met een diameter van zo'n vijf cm. "Met alle stukken in elkaar geschoven kan tot zes meter diep geboord worden", legt iemand uit.

Geen doorkomen aan

De eerste boorpogingen lopen al snel vast op stukken steen. Uitgraven dan maar. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, vooral als er een stuk beton van een halve meter moet worden vrijgemaakt. Daarna weer een vastloper. Niet verder gaan, want dan gaat de boel kapot. Met de edelman boren gaat ook niet, daar zijn de brokken te groot voor. Geprobeerd aan de straatkant. Hetzelfde liedje. Daar zitten nog stukken van de gevelfundering.

Uit het puin aan de voorkant langs de straat komen een paar scherfjes en een pijpkopje te voorschijn. "Uit de vorige eeuw", klinkt het hoopvol.

Boren aan de zijkant van het terrein lukt beter. Met twee man aan het handvat gaat de boor snel zo'n drie meter diep de grond in, dan losdraaien en omhooghalen. Met een soort plamuurmes wordt de opgehaalde grond langs de buishelft afgestreekt en is de structuur zichtbaar. Het is oud veen, plantenresten roodbruin gekleurd die na een paar minuten onder invloed van zuurstof zwart worden. Aan de achterkant, waar de tuin lag, hetzelfde beeld, maar daar moet wel eerst door een anderhalve meter dikke opdeklaag geboord worden alvorens veen bereikt wordt.

Wilnis, grens tussen klei en veen.

Geologisch gezien is Wilnis best een interessante plek. Zo'n tienduizend jaar geleden lag volgens geologen hier de grens tussen de zee en land en is er behalve veen ook veel klei afgezet. Maar niet aan de Dorpsstraat, daar zit voorlopig alleen maar veen.

Inmiddels groeit het aantal belangstellenden. Iedereen weet zich nog dingen te herinneren van toen de Wilnise polder nog nat was en er achter De Eendracht boten met turf naar Amsterdam gingen. De aannemer, geïnteresseerd in archeologie, heeft een oude situatietekening van de Dorpsstraat uit 1890 meegenomen. Een paar huizen en veel water. Ongeveer zeven meter van het rechts gelegen pand van melkboer de Haan moet de fundering van een ander pand liggen. Met stappen van een meter is de plaats snel gevonden, net naast de plas met grondwater, maar boringen stuiten weer op steen. Om hopeloos van te worden.

Extra materiaal nodig

De discussie verplaatst zich naar het rechtsgelegen pand van de melkboer. Dat pand wordt straks afgebroken om samen met de afgebroken Eendracht plaats te maken voor de bouw van tien nieuwbouwwoningen. Misschien is de grond van de melkboer nog wel interessanter voor onderzoek. Het huis is niet onderheid en waarschijnlijk nog gebouwd op een fundering van turf. "Er is ook geen kelder", laat een ander iemand weten.

Iedereen wordt weer enthousiast nu zich een nieuwe mogelijkheid tot verder onderzoek aandient. De vraag blijft echter, is er genoeg tijd en hoe kom je aan materiaal. Met de schop een sleuf graven is erg tijdrovend, daar heb je eigenlijk een klein graafmachientje voor nodig. Misschien lukt het om tijdens de sloop iets gesponsord te krijgen, zoals een pomp om het grondwater weg te pompen. En dat grondwater erg snel opkomt is wel gebleken bij de aanbouw bij ijzerhandel Van Eijk aan het eind van de Dorpsstraat. Een pomp bleek daar onmisbaar.

Inmiddels is een koude wind opgestoken en wordt besloten naar huis te gaan. Nog even een poging aan de voorkant ongeveer vier meter uit de straat. De boor gaat moeizaam door een harde veenlaag. "Hier is veel gelopen vroeger", constateert een van de boorders. Het opgeboorde materiaal leidt tot de conclusie dat er voor resultaat meer verderop geboord moet worden, maar dan moet eerst het water worden weggepompt.

Een half jaar later

Vijf vrijwilligers van de AWN en twee leden van de historische vereniging zijn met opgravingswerk begonnen. "Andenner aardewerk, tussen de twaalfde en dertiende eeuw", roept een stem uit een drie meter diep gat, "Ik moet een nieuw zakje hebben". Na enig zoeken wordt de roeper een plastic zakje aangereikt waarna het zakje met daarin een geelachtig gekleurde scherf terugkomt. Even later volgt een grotere zwarte scherf waarvan de vorm onmiskenbaar de hals van een aarden kruik aangeeft. "Kogelpot, dertiende eeuw", klinkt het beslist. Het aangereikte materiaal blijkt vrij zacht, je kunt het aan de zijkant met de nagel makkelijk afkrabben en het oppervlak is enigszins hobbelig. "Komt omdat in die tijd potten nog niet op een draaisteen werden gemaakt maar de klei gewoon werd aangedrukt. Kenmerkend voor potterie uit de dertiende eeuw", vervolgt de stem. "Maar hier zit misschien een paal, mag ik zo'n een geel dingetje hebben om te markeren, ze zitten in de rode zak". Snel daarop start een zoektocht naar de rode zak.

De concurrentie was er eerder

Heel voorzichtig wordt met de schop horizontaal op drie verschillende plaatsen een laagje grond van een paar centimeter dik afgestoken, snel gekeken of er iets in zit waarna de smurrie over de rand van de kuil wordt gegooid. "Een archeoloog steekt nooit naar beneden, dan kun je dingen vernielen", legt een ander behulpzaam lid van de AWN uit. "Daarom hebben we iets tegen schatgravers die je bij het slopen van oude gebouwen altijd tegenkomt. Ze zoeken met een metaaldetector naar munten. Horen ze een verandering van geluid dan gaan ze graven en vernielen de grondstructuur". Van een toeschouwer horen wij dat dit ook hier het geval was. Tijdens de sloop van het schooltje had zij een onbekende 'vereniging' opgemerkt die met detectoren aan het werk was. Ze vroeg en kreeg toen een opgegraven munt. "Uit 1695", verklaart zij trots.

Riool als referentiepunt

De opgravers van de AWN hebben geen metaaldetectors, zij doen het met schop en troffeltje en met geleend materiaal. Aan de straatkant wordt de wand van de gegraven sleuf voorzichtig afgestroken om aan de hand van de structuur de grondlagen vast te stellen en te markeren. De meetgegevens gaan naar de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek, de vondsten gaan naar de provincie in depot maar kunnen van daar uit voor onbepaalde tijd worden uitgeleend. De laag, waaruit vondsten van de dertiende eeuw, staat onder water. Een dompelpomp van de brandweer en stroom van de burens geven uitkomst. Na het droogpompen gaat de markering verder en wordt de diepte van de lagen vastgesteld. De N.H. kerk is uitgangspunt. Daar zit ergens een N.A.P. (Nieuw Amsterdams Peil) markering die is overgebracht op een putdeksel in de Dorpsstraat. Het riool daar is onderheid en kan niet zakken, dus de put is een mooi referentiepunt. Het deksel van de put en daarmee de Dorpsstraat in Wilnis ligt 1,25 meter boven N.A.P., erg hoog vergeleken met de verderop gelegen wijken in Veenzijde die zo'n 5,5 meter onder N.A.P. liggen.

Zonder woorden

Conclusie

De opgraving leert volgens de gravers dat de gronden aan de Dorpsstraat in Wilnis nooit zijn afgegraven. Op drie meter diepte ligt onberoerd veen waarin materiaal uit de dertiende eeuw is gevonden. Een vijftal blootgelegde paalkoppen laat zien dat er op de plek waarschijnlijk een huis heeft gestaan. Niet duidelijk is waar die vijf palen thuishoorden, onder de woning of onder de stal. Om dat uit te vinden zou er verder moeten worden gegraven, maar daar is geen tijd en geen geld voor.

Het blootgelegde toont tevens aan dat er in de tweede helft van de dertiende eeuw langs de Dorpsstraat in Wilnis mensen hebben gewoond en dat het dorp dus minstens 700 jaar oud is. De vondsten - restanten van palen, een tweetal haardplekken met aslagen, verharde kleiblokjes, strodeeltjes en aardewerkvondsten uit die tijd - geeft het beeld van een bouwwerk waar de muren bestaan hebben uit verticaal in de grond gestoken palen met daartussen een vlechtwerk van wilgentenen. Het vlechtwerk krijgt stevigheid en waterdichtheid door het in te smeren met wat men noemt huttenleem, een mengsel van leem, stro, mest en water. Het dak moet op een dergelijke manier zijn samengesteld. Het doel van de opgravingen destijds was de vroegste sporen van bewoning in Wilnis te traceren en dat lijkt gelukt.

Hoe ging dat destijds in Mijdrecht?

Archeologisch gezien is het nog steeds jammer dat de grond, waarop in Mijdrecht het huis van dokter Van de Berg heeft gestaan, zo snel door elkaar is geroerd en het gat is dichtgegooid. Achteraf gezien was er voldoende tijd om bijvoorbeeld de oude waterput die tijdens de sloop werd gevonden en de geruchten over een gangenstelsel daar nader te onderzoeken. Maar, weet u nog waarom dat pand gesloopt moest worden en hoe dat ging? Een kijkje in de geschiedenis vertelt nog één keer het verhaal.

Dak verrot en overal gaten

Eind 1985 Wijziging bestemmingsplan Mijdrecht. De Dorpsstraat wordt aangemerkt als winkelstraat. Kort daarop geeft een verdeeld college van B&W een sloopadvies af voor het pand Dorpsstraat 27/29 zijnde het voormalige doktershuis.

Begin 1996. Raadsvergadering in de gemeente De Ronde Venen. Aan de orde is het 'Monument' ofwel het oude huis van dokter van de Berg. Een meerderheid in het college van B&W wil het pand slopen. Dak verrot, overal gaten, verzakte voorgevel en verveloos. Ziet er niet uit, voorbijgangers wenden het hoofd af. "Uniek en schitterend" zijn de superlatieven van de voorstanders. Eén van de

redenen waarom door de Bond Heemschut een monumentenprocedure is gestart bij het verantwoordelijke ministerie. Het advies van de gemeenteraad samen met het sloopadvies van het college zullen door het ministerie worden meegenomen om te bepalen of naast het nationale monument van administratiekantoor Koedam - het pand met de paars/rode gevel - er een tweede nationaal monument bijkomt met een iets andere gevel. Ondanks de angst voor een schadeclaim vanwege de veel te vroeg afgegeven sloopvergunning verwerpt de raad met twaalf tegen negen het sloopadvies van B&W. Een monument is wenselijker.

Toch slopen

Dan volgt de klap. Eind februari 1996 laat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Welzijn weten dat het vroegere doktershuis niet in aanmerking komt om op de rijksmonumentenlijst geplaatst te worden. Het ministerie is in dit besluit geadviseerd door de Raad voor het Cultuurbeheer.

April 1996 De sloop is begonnen. Een gapend gat is alles wat rest van het pand. Nadat een container met 17 ton puin is verwijderd komt er zicht op de laatste restanten van de fundering aan de straatkant en een twee meter diep gat waaruit zojuist een aantal verrotte balken zijn verwijderd. "De laatste restanten. Als die weg zijn, dan zit ons werk erop" verklaart de machinist van de laadschop van de firma Bos. "Oudheidkundig onderzoek hier? Ik zou het maar niet doen, we hebben diep in de grond moeten roeren om alle troep eruit te krijgen en achteraan hebben we alles weer met aarde toegedekt". Misschien daarom juist interessant, want de onderste laag is nu bovengekomen.

De put

Maar... het doktershuis in de Dorpsstraat in Mijdrecht heeft ook een van haar geheimen prijsgegeven. Met het afgraven van de vervuilde grond is sloper Bos op een oude waterput gestuit. De put, met een diameter van ongeveer een meter, blijkt

1920 Rechts naast zijn huis de T Ford van dokter Van de Berg.

De toegang tot het doktershuis. De deur is op tijd in veiligheid gebracht, het huis en de stoep niet

gebouwd met kleine bouwstenen bijeengehouden met waarschijnlijk kalkspecie. Tijdens het graafwerk is een deel van de bovenkant afgebroken en opzij gelegd. De opbouw van het metselwerk is goed zichtbaar. Zeldzaam is de ontdekking niet.

De afgelopen jaren zijn in de omgeving meerdere waterputten blootgelegd en weer toegedekt. Met het aanleggen van waterleiding zijn die waterputten in onbruik geraakt en worden gebruikt voor andere doeleinden. Soms worden er historische vondsten in gedaan, net zoals in sloten vóór en langs oude huizen.

Een gangenstelsel?

De bekendmaking van de ontdekking van de put op de wekelijkse bijeenkomst van de historische vereniging doet een discussie over een onderaards gangenstelsel in Mijdrecht oprakelen en snel worden er twee kampen zichtbaar. De ene kamp beweert dat er een onderaards gangenstelsel loopt van de ABN-AMRO bank, door de achtertuinen van de panden aan de Dorpsstraat om bij de juwelier de Dorpsstraat over te steken en te eindigen bij de Hervormde Kerk. De tuinman die destijds de tuin van Koeman onderhield had zelfs sporen ontdekt die op luchtkokers leken. De andere kamp verwijst naar het land der fabelen. De eersten geven het niet op en verwijzen naar de geschiedenis. Elders in het land zijn meerdere malen gangenstelsels ontdekt waardoor de bevolking bij gewapende schermutselingen het vege lijf kon redden. De Tachtigjarige Oorlog schijnt daaraan goed te hebben bijgedragen. Ook Mijdrecht is in het verleden niet helemaal verschoond gebleven van gewapende benden. Het lijkt dus niet onmogelijk dat men hier ook gangen heeft gegraven, zeker omdat de Dorpsstraat ten opzichte van het omringende land altijd erg hoog heeft gelegen en men niet veel last had van grondwater. Volgens de machinist van de

graafmachine staat er niets van een gangenstelsel op de tekeningen van de gemeente.

Tenslotte

In 1995 constateerden wij dat de opgravingen in Wilnis onder leiding stonden van VLC leraar Paul Hoogers. Wij spraken toen met hem. Archeologisch onderzoek is zijn hobby. Hij is gedreven, weet de taken te verdelen en de mensen aan de slag te houden. Hij heeft veel ervaring met opgravingen in het veengebied en zijn autoriteit wordt stilzwijgend erkend. Zijn stelregel: "Als je bodemonderzoek doet, dan ben je destructief bezig. Het moet dus in één keer goed zijn en als je dan iets vindt dan moet er uit opleiding en ervaring worden geput. Stel er worden wat scherven gevonden. Je vraagt je dan af: Wat is de aard van het materiaal, wat is de vorm, is het met de hand of met de draaischijf bewerkt, hoe is de doorbakkenheid, is het geglaazuurd, aan welke kant zit de glazuur en hoe is de tekening? Puttend uit ervaring worden al deze vragen in een oogwenk beantwoord en wordt er aan de vondst meteen een jaartal toegekend. Maar enige voorzichtigheid is geboden. Een antieke vaas kan van generatie naar generatie gaan. Worden in een bepaalde grondlaag er scherven van gevonden dan betekent dat nog niet dat oudheid van die scherven ook de oudheid van de laag is. Er moeten dan eerst meerdere vondsten worden gedaan om dat goed te kunnen vaststellen".

Dit alles heeft dertien jaar geleden plaatsgevonden. Tot op heden hebben zich geen nieuwe opgravingen aangediend. Maar...misschien komt er ooit nog eens een kans om op de hooggelegen gronden van de Dorpsstraat in Mijdrecht meer oudheidkundig bodemonderzoek te doen om op die manier nog wat vroeger in de tijd te kunnen kijken.

Naschrift

Toen schrijver dezes bovenstaande woorden op papier zette had hij geen idee hoe snel die kans zich zou aandienen. Hoe triest het ook is, in april 2008 brandden in de Dorpsstraat te Mijdrecht de

Een ander monument in Mijdrecht is het urinoir naast het voormalige stationsgebouw. Of hier ooit gegraven gaat worden valt te bezien.

Dorpsgenoten en de hinderwet

door Stef Veerhuis

Een wetgeving die toch heel duidelijk voor zich zelf lijkt te spreken en waar we van tijd tot tijd allemaal wel eens mee te maken hebben gehad of misschien nog kunnen krijgen. Sinds 1984 gaat deze wetgeving verder door het leven als de “Wet Milieubeheer”. Maar niet iedereen zal weten wanneer de eerste aanzet daartoe werd gegeven. Want wanneer regelgeving door een overheid wordt afgekondigd gebeurt dit niet zomaar, er ligt maar al te vaak een vaak ernstige reden voor de aanleiding daartoe ten grondslag.

De aanleiding

Het huidige Van der Werfpark in Leiden bijvoorbeeld was het direct gevolg van een enorme ramp die daar in 1807 plaatsvond. Een schip geladen met 37000 pond buskruit vloog de lucht in, met als gevolg 151 doden, 2000 gewonden en een enorme materiele schade. Voor Napoleon was dit aanleiding om in 1810 middels een decreet te bepalen dat voor dit soort aangelegenheden, of voor het voeren van een bedrijf in het vervolg een vergunning noodzakelijk was. Dit decreet werd vervolgens in 1814 omgezet naar een Koninklijk Besluit dat o.a. bepaalde:

... dat bedrijven zich alleen mochten vestigen op een vooraf vast te stellen afstand van een aangegeven plaats.

... dat dergelijke inrichtingen alleen in de buurt van woningen mochten worden opgericht, wanneer zij geen ernstige hinder of gevaar veroorzaakten.

... dat bedrijven die geen hinder of gevaar opleverden voor de directe woonomgeving zich in de bebouwde kom mochten vestigen.

Opmerkelijk was, dat aan het verlenen van een vergunning wel de voorwaarde was verbonden, dat eerst bij de direct omwonenden geïnformeerd moest worden of er bezwaar was tegen het vestigen van een fabriek of bedrijf. Als er dan bezwaren waren moest hiervan proces verbaal worden opgemaakt en kon er weliswaar toestemming worden verleend voor een vestiging m  r, “onder voorwaarde”.

In juni 1875 werd het Koninklijk Besluit omgezet in wetgeving en kreeg deze de naam “Fabriekswet”. De toenemende mechanisatie nadien maakte talrijke aanvullingen en bepalingen noodzakelijk en droeg er toe bij dat in 1896 de nieuwe Veiligheidswet samensmolt met de Fabriekswet en beide werden omgedoopt tot de Hinderwet.

Weinig weerstand

De aanvraag en toetsing lag voornamelijk in handen bij de locale overheid, die op haar beurt echter het daarmee samenhangende economische belang voor de gemeente niet uit het oog wilde verliezen. Van de ingezetenen, (vaak) onbekend met de rechten en plichten vervat in deze nogal lijkige hinderwet, zal

over het algemeen weinig beroep of bezwaar zijn afgekomen. Men was tevreden met het extra aangereikte brood op de plank en nam de mogelijke hinder op de koop toe.

In grote lijnen geschetst moest de aanvrager aangeven wat hij voornemens was daar te gaan ondernemen en met behulp van welke beweegkracht. Verder diende hij een plattegrond van het gebouw bij te voegen op schaal 1:250. En naar gelang de aanvraag, was er een kadastrale kaart noodzakelijk waarop, binnen een straal van 200 meter, moest worden aangegeven of er binnen die kring zieken werden verpleegd, en/of kerken en scholen aanwezig waren. Na toetsing werd de aanvraag publiekelijk bekend gemaakt en konden bezwaren binnen veertien dagen schriftelijk kenbaar worden gemaakt.

Zo was ook hier de gang van zaken. Veel kennis van een overwegend eenvoudige aanvraag was er dan ook niet voor nodig en kon de gemeente-opzichter, die overwegend als aanspreekpunt fungeerde, het noodzakelijke traject volgen en fiatteren. Geschillen of calamiteiten werden doorgespeeld naar de controlerende “Arbeidsinspectie” die in Utrecht zetelde.

Aanvragen alleen niet genoeg

De in het archief aanwezige hinderwetaanvragen dateren van 1882 tot en met 1951 en vertellen ieder voor zich in een grote diversiteit over het wel en wee van bekende maar ook van reeds lang verdwenen plaatselijke middenstanders.

De eerste handwerker bijvoorbeeld, die zich in 1882 ten gemeentehuize meldde met een dergelijke aanvraag was A.J.H. B  rger uit Nieuwer Amstel, die achter het café van Hak op Bozenhoven een smederij wilde beginnen. Maar ook industrieën die begin 1900 de mogelijkheden van stoomtractie willen benutten meldden zich. Zoals stoomwasserijen en zuivelfabrieken, maar ook stoomtimmerfabriek Croonstadt en tevens A. de Bruijn uit Mijdrecht met zijn vervoerbare “stoomketel nummer 2”. (vermoedelijk een stoomheimachine). Maar het ging ook wel eens mis en in dit geval zelfs twee maal kort na elkaar. Brand in 1921 bij de N.V. Vereenigde Kurkenfabrieken.

Burgemeester Padmos vindt het eigenlijk wel genoeg zo en wendt zich tot het districtshoofd van de Arbeidsinspectie met de vraag om aanscherping van de in zijn ogen te kort schietende regelgeving. Hij wil een afschrift van verstrekte hinderwet voorwaarden ten opzichte van vergelijkbare fabrieken. Vermoedelijk is hij hierin geslaagd en krijgt fabrikant geen vergunning meer voor herbouw, want op deze zelfde locatie krijgt G. den Hertog in 1927 toestemming een fabriek voor het maken van kettingkasten op te richten.

De koekfabriek

Het merendeel van de 'hinderwetaanvragen' is afkomstig van koekfabriek 'De Lindeboom'. Baanbrekend werk, waardoor ze nog wel eens botsten met de autoriteiten. Zoals het geval was in 1905. De weduwe B. van Doesburg doet het verzoek een nieuwe stoomketel te mogen plaatsen vanwege een sterk toegenomen groei en noodzakelijke uitbreiding van haar werkzaamheden. De nieuwe ketel die een vermogen moest gaan leveren van 12 tot 18 PK, wordt besteld en zou geplaatst gaan worden door v/h H en J. Suyver te Amsterdam. De gebruikelijk procedure wordt doorlopen en op de hoorzittingen van 28 februari en 21 maart 1905, worden schriftelijke bezwaren ingediend door de winkeliers D.J. Schouten en J. Broerse. Zij geven aan dat door het neerslaan van roet op de daken, het drinkwater wel eens zou kunnen vervuilen. Ook wordt gewezen op een toenemend brandgevaar voor omwonenden, die dit ook nog eens financieel zullen ervaren vanwege een verhoging van hun brandassurantiën.

B en W gaan mee met deze ingebrachte bezwaren en winnen daartoe vooraf advies in bij werktuigkundig ingenieur N.C.H. Verdam in Amsterdam en nemen diens aanbevelingen over.

-De schoorsteen moet tenminste 18 meter hoog zijn en in ieder geval drie meter boven de aangrenzende bebouwing uitsteken

-De te gebruiken brandstof voor de stoomketel moet zoveel mogelijk rook en roetvrij zijn.

-Mocht de uitstoot toch vervuiling van drinkwater veroorzaken, dan zou de gebruiker naar het oordeel van B en W verplicht kunnen worden Eiberg briketten als brandstof te gebruiken. Eventueel met toepassing van daartoe noodzakelijke hulpmiddelen als bijvoorbeeld een "Fumivore Wilson". (Een toestel dat kon zorgen voor een schonere verbranding)

-De afgewerkte stoom moet vervolgens door een voldoende lange leiding worden afgevoerd om het resterende condenswater op te kunnen vangen en af te voeren.

Vervolgens wordt als einddatum 1 september 1905 aangegeven. Alle werkzaamheden moeten dan zijn afgerond en de vernieuwde inrichting in werking gebracht.

Aanscherpen is overdreven

Het bedrijf floreert, want eind 1906 wordt opnieuw een aanvraag ingediend dit keer vanwege een uitbreiding van de korstbakkerij. Een half jaar later blijkt uit een hernieuwde aanvraag dat de capaciteit van de stoommachine achter blijft en verzoekt men uitbreiding naar een 20 PK. Tot 28 juli 1908 is er geen wanklank gehoord van omwonenden, maar dan zijn er ineens klachten "Ramen moeten over het algemeen gesloten blijven en mensen lopen steeds vaker hoestend en proestend over straat door de rook en roet". B en W voelen zich kennelijk in verlegenheid gebracht en scherpen de eerder uitgegeven concessie verder aan en beroepen zich op artikel 17 van de hinderwet die dit ingrijpen mogelijk maakt. Men stelt als ultimatum dat de verbrandingshaarden moeten worden aangepast en dat de bestaande ijzeren schoorsteen met maar liefst 12 meter moet worden verhoogd naar een dertig meter hoge gemetselde rookafvoer, een wel zéér dure aanpassing. Niet verwonderlijk dus dat de weduwe Doesburg op 10 augustus beroep aantekent

..... Zij vindt dat de geuite klachten sterk worden overdreven en geeft aan dat er dagelijks "slechts" drie hectoliter kolen worden verbrand die dus onmogelijk alle overlast kunnen veroorzaken. Bovendien is de bestaande schoorsteen al hoger dan de eerder vereiste 18 meter en tevens hoger dan die van de nabijgelegen Croonstad stoomtimmerfabriek. Zij vraagt zich dus af of deze dan geen klachten veroorzaken. Tenslotte stelt ze dat de aangegeven termijn van 6 weken voor het bedrijf zeker niet haalbaar kan zijn ...

Melkboer W. Verburg en gezin vóór zijn winkel in de Dorpsstraat.

Vooral rookoverlast

Het navolgende traject zal ongetwijfeld veel gemoederen in Mijdrecht hebben bezig gehouden en uiteindelijk belandt de zaak zelfs bij het ministerie van Landbouw. Deze steunt de uitgevaardigde besluitvorming van B en W, maar stelt de uitvoerbaarheid bij naar een termijn van zes maanden. Met gerust hart kan er echter vastgesteld worden dat de rook- en roetoverlast voor een groot deel van de ingezetenen er zeker niet beter op zal zijn geworden. Want successievelijk zou het aantal stoommachines in Mijdrecht c.s. in de komende jaren alleen maar toenemen. Zoals graanmaalderij "De Toekomst" 1907, de Coöperatieve zuivelfabriek Mijdrecht 1912, Kaasfabriek "Pieterneel" (Aartsen) 1917, de stoomwasserij van C. Pigeaud 1929 en eenzelfde waterij van G. Roelofs in 1933. Ongetwijfeld zal het er dus van tijd tot tijd zowel letterlijk als figuurlijk flink "gerookt" hebben waarbij de vele passerende treinen zich niet onbetuigd hebben gelaten.

Naïef beleid

Maar naast deze voorbeelden kreeg ook de middenstand van weleer zoals bakker, melkboer en de slager met dit aspect te maken. Deze nijvere handwerkslieden die hun nering al jaren lang zonder enige regelgeving hadden uitgeoefend, zaten nu niet bepaald te wachten op extra kosten en konden de noodzaak hiervan maar moeilijk overzien. In veel gevallen bleef ook de plaatselijke overheid het antwoord nog wel eens schuldig. Zoals bijvoorbeeld in maart 1926.

W. Verburg Czn. drijft in Wijk 1, op nummer 187 (huidige Dorpsstraat) een zuivelinrichting. Hij heeft een aanvraag ingediend om daar te mogen karnen, daarbij gebruikmakend van een anderhalf PK electromotor. Als echter in de eindfase de gebruikelijke Arbeidsinspectie polshoogte komt nemen, blijkt de aanvraag nog op het Gemeentehuis te liggen. Enigszins verbouwereerd wordt geïnformeerd naar het hoe en waarom van dit uitblijven. En naïever kan het antwoord dat daar op 13 april 1926 werd ontvangen niet zijn. Wat bleek, na kennisname had men ter plaatse vastgesteld, dat in deze ruimte weliswaar een electromotor aanwezig was, om daarmee de overgehouden melk te kunnen gaan karnen. Maar verder was er in deze ruimte niets aanwezig was dat maar enige gelijkenis vertoonde met zuivelbereiding en daarom had men ten Gemeentehuize deze aanvraag maar opgehouden.

Verstandhouding bepalend

Maar over het algemeen had de naaste omgeving, er weinig behoefte aan om bezwaar in te dienen, men had met deze "overlast" leren leven en wist vaak

niet beter. Bovendien was een goede buur nog altijd beter dan verre vriend. Ingediende bezwaren heb ik op een enkeling na, dan ook niet kunnen vinden. Máár, deze ene dan had voor mijn gevoel veel meer weg van een wat uit de hand gelopen burenruzie die mogelijk al jarenlang de hartslag van beide betrokkenen had beroerd. Wat was het geval. Op Sinterklaasavond van 1927 dient D. Felix sr. koopman in groenten, een nieuwe hinderwet aanvraag in, om achter zijn woning aan de "Heereweg, wijk 1 - nummer 63", (nabij de Ooievaarsbrug op Bozenhoven) een nieuwe slachterij te mogen bouwen. De gestelde eisen waren hem van voorheen in grote lijnen bekend en zullen voor deze nijvere en graag geziene handelaar een formaliteit zijn geweest. Tot dusverre slachtte hij als "knors" bekend op verzoek bij zijn opdrachtgevers thuis en leek er dus niks mis mee om het vanaf nu wat commerciëler op te gaan zetten. Er moest gezorgd worden voor een waterdichte cementen vloer en het slachtafval moest op voldoende diepte worden begraven, óf zodanig zijn behandeld, dat er geen onaangename geur zou worden verspreid. Diezelfde dag gaat zoals eertijds gebruikelijk was van overheidswege een schrijven uit naar zijn naaste burens en betrokkenen zoals het Bestuur van het waterschap Groot Mijdrecht en het kerk- en armbestuur van de Gemeenten Mijdrecht en Wilnis. Al deze betrokkenen krijgen tot maandag 19 december de gelegenheid om bezwaar in te dienen. Appeltje, eitje leek het te gaan worden voor Felix Senior. Omdat hij in 1924, in een gelijkende procedure, zonder een enkel ingediend bezwaar, eerder toestemming had gekregen om in zijn aangepaste en verbouwde schuur achter zijn huis te mogen slachten.

Maar deze keer verliep het echter geheel anders. In zijn ingediend bezwaar liet zijn buurman weten dat de ingetekende verplichte zinkput recht tegenover zijn achterdeur was geprojecteerd en vanwege de verwachte stank en de vele vliegen daar nu niet bepaald op zat te wachten. Eerst had hij nog een poging ondernomen om met slager Felix hierover in gesprek te komen. Want, met de achterliggende jaren nog vers in het geheugen werd hem nu opnieuw een mogelijkheid aangereikt, om in goed overleg de eerdere overlast misschien wel wat in te kunnen dammen. Het moet volstrekt geen pretje zijn geweest wanneer een passerende motorschuit met zijn schroef het aangrenzende slootwater beroerde. Het werd een vergeefse missie, want onze ambachtsman was zich van geen enkel kwaad bewust en rook het al lang niet meer. Bovendien had hij van plaatselijke collega's die eenzelfde nering uitoefenden, nimmer enige problemen vernomen. Waarom nu ineens dit gezever zal hij misschien wel

gedacht hebben. Dus had hij zijn naaste burens kort en bondig duidelijk gemaakt dat

“...zelfs wanneer hij de buitenmuren van zijn nieuwe slagerij in wilde smeren met bloed, of dag en nacht wilde gaan schrobben, zijn naaste buur daar niets mee van doen had”. Hij ging zelfs zo ver *“.... dat hij daar zelfs een weekloon onder durfde te verwedden.”*

Het heeft er voor een buitenstaander dus veel weg van dat er in de achterliggende jaren over en weer nog wel eens het een en ander was voorgevallen of gezegd.

Aangepaste eisen

Dus restte voor hen niet veel anders dan een brief richting B en W van drie kantjes, waarin de realiteit in velerlei “geuren en kleuren” van voorafgaande jaren uit de doeken werd gedaan. Op 19 december werd buurvrouw, persoonlijk door wethouder M.L. Janmaat ten gemeentehuis genodigd om het ingediend bezwaar nog eens nader toe te komen lichten. En zoals gebruikelijk werd hiervan Proces Verbaal opgemaakt, om aan de hand daarvan de regelgeving voor deze hinderwet vergunning aan te scherpen. Drie dagen voor Kerstmis 1927 liet Burgemeester Padmos schriftelijk weten dat vergunning aan Felix kon worden afgegeven als zijn nieuwe slagerij aan de navolgende eisen zou voldoen:

-Dat het schrobwater enz.enz. naar een put moest worden afgevoerd door middel van een in de muur aangebrachte gebogen buis.

-Dat van de kolk naar de put en van de put naar de ringvaart van Groot Mijdrecht een rioolbuis moest worden aangelegd.

-Dat de bovenkant van de put tenminste 20 cm. onder de grond moest liggen.

-Dat geen afval van geslachte dieren op het omliggend terrein aanwezig mocht zijn.

-Dat verder moet worden voldaan aan de eisen, bedoeld in art. 19 van de vleeskeuringsdienst.

En verder dat al deze bepalingen drie maanden na afgifte van deze brief moesten zijn voltooid.

Wanneer gemeente opzichter J. Verweij in April 1928 zijn rondje doet, meldt hij B & W schriftelijk dat de bouw van de slachtplaats solide en goed is uitgevoerd en inmiddels is opgeleverd en in bedrijf. Maar meldt tevens aan zijn superieuren, dat ten aanzien van de gestelde eisen noodzakelijk voor de noodzakelijke vergunning, hier nog niet volledig aan was voldaan. In verlegenheid gebracht richt burgemeester Padmos zich vervolgens tot de secretaris der “gezondheidscommissie” die in Loenen aan de Vecht zetelt met de vraag hoe dit nu verder moest. Luttele kilometers verderop was deze affaire

vermoedelijk totaal geen reden om je daar ongerust over te gaan maken. Men was bekend met vermelde problematiek die zich tenslotte overal in den lande voordeed en hulde zich in volledig stilzwijgen. Vijf maanden later, november 1928, gaat er daarom een tweede brief uit met nogmaals met een dringend verzoek om advies en richtlijnen.

Gesust

Vermoedelijk zal er nimmer enig antwoord of advies retour zijn gezonden en lijkt de hele commotie zowel letterlijk als figuurlijk “dood te bloeden”. Maar vier jaar later is er opnieuw een brief, die B en W wijst op een werkelijk onhoudbare toestand. Het is half februari 1932 en het vriest dat het kraakt. In dit schrijven worden verwijten geuit richting de gemeente-opzichter, die zijn eerder gedane beloftes niet is nagekomen en onvoldoende controleert op zowel de letterlijk als figuurlijk aanwezig “gaten” in de daar gestelde hinderwet vergunning. Wat is het geval, vanwege de aanhoudende vorst was niet alleen de zinkput en het riool, maar ook het omliggende water dicht gevoren. Uit onmacht had Felix ’s avonds laat enkele gaten in de buitenmuur gehakt om het vieze schrobwater naar buiten te kunnen vegen, maar met temperaturen onder nul ben je het nog steeds niet kwijt. Dan maar een beetje hakken moet onze verkleumende slager hebben gedacht, die zo zoetjes aan ook de wanhoop nabij moet zijn geweest. Naar eer en geweten zullen er vervolgens naar oplossingen zijn gezocht waarbij opzichter Johan Verweij ongetwijfeld een bemiddelende rol heeft gespeeld tussen beide burens. Begin april 1932 doet hij verslag aan B en W en laat weten dat aan alle voorwaarden naar behoren en nog uitgebreider is voldaan en kon dit lijvig hinderwet dossier definitief gesloten worden.

Niet wetende dat 76 jaar later scribent deze zaak opnieuw onder ogen zou krijgen, deel uitmakend van nog zo’n 170 aanwezige andere hinderwet aanvragen, die gezamenlijk een goed beeld weergeven van deze nijvere plaatselijke ambachtslieden van weleer. In dit tijdsbeeld was het zoals al eerder vermeld “enige overlast” een normale gang van zaken en niemand zal er dan ook echt wakker van gelegen hebben. Men stond er eenvoudig niet bij stil dat in enkele gevallen ingezetenen vaak volledig afhankelijk waren van het hen omringende oppervlaktewater. Vooral de buitengebieden bleven nog jarenlang verstoken van het nog in de kinderschoenen staande leidingwatertraject en moesten veel boeren noodgedwongen hun melkgerei nog “gewoon reinigen” in dit zelfde slootwater. Het zou nog tot 1947 duren voor dat een eerste begin kon worden gemaakt met iets dat werd aangeduid met riolering.

125 jaar Heilig Hart kerk in Vinkeveen 1883-2008

door Fred de Wit

23 Juli aanstaande is het 125 jaar geleden dat de aartsbisschop van Utrecht, monseigneur Snickers, de nieuwe Rooms-Katholieke kerk te Vinkeveen plechtig inwijdde. Bij deze inzegening werd het gebouw door pastoor Van Groeningen toegewijd aan het Heilig Hart van Jezus, dat hij bijzonder vereerde.

Dit was de tweede keer dat op de katholieke gemeenschap in Vinkeveen en Waverveen een beroep werd gedaan om bij te dragen aan de bouw van een nieuw kerkgebouw. De kerk kwam in de plaats van de Heilige Antonius van Padua kerk aan de Herenweg, die op 13 december 1842 was ingewijd en die de oude schuilkerk aan het Achterbos verving die bouwvallig was geworden en tevens te klein om het grote aantal gelovigen te bevatten. De Antonius van Paduakerk bleek veertig jaar later ook al te klein te zijn en kreeg met het gereedkomen van de Heilig Hartkerk een andere bestemming. De kerk werd voortaan samen met de pastorie als nonnenklooster en schoolgebouw gebruikt. De oude pastorie staat er nog

Wilhelm Victor Alfred Tepe

De architect van de nieuwe kerk was Alfred Tepe, die onder andere ook de ontwerper is geweest van de in 1875 gereedgekomen kerk in Mijdrecht-Wilnis, de Krijtberg aan het Singel te Amsterdam, de Sint Willibrorduskerk te Utrecht en de Sint Nicolaaskerk te IJsselstein, van waaruit nu om de week via de televisie de mis wordt uitgezonden. Hij is de bouwer in het bisdom Utrecht van 70 kerken.

Na de eeuwenlange vervolging van de katholieken was, na het stichten van nieuwe bisdommen in 1853, de tijd aangebroken om nieuwe kerken te stichten. Met Cuypers is hij de belangrijkste architect geweest in het bouwen van kerken in de neogotiek in ons land.

Tepe is geboren in Amsterdam in 1840. Zijn vader was een Duitse textielhandelaar. Niet verwonderlijk is daardoor dat hij architectuur studeerde aan de Berlijnse Bouwacademie en betrokken was bij de restauratie van de Dom in Keulen. Na zijn Berlijnse studie heeft hij zich bekwaamd in de middeleeuwse bouwkunst. In 1872 kwam hij in contact met het Sint Bernulphusgilde, dat streefde naar een heropleving van nationale traditie en vakmanschap in de religieuze kunst. Dit gilde had de sympathie van aartsbisschop Schaepman. Vandaar dat hem de bouw van zo vele kerken is gegund. Toen het aantal opdrachten in ons land afnam vertrok hij naar Duitsland waar hij ook nog enige kerken bouwde. Hij stierf in 1920 te Düsseldorf.

De bouw van de kerk

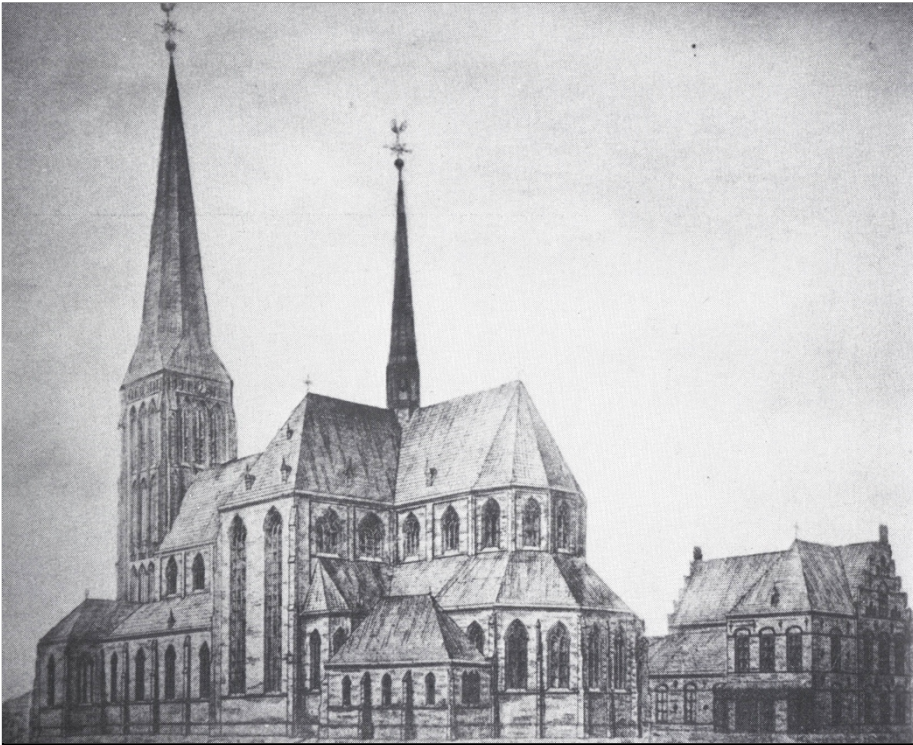
Het bouwen van de nieuwe kerk was geen gemakkelijke taak voor pastoor Van Groeningen. Tegelijk met de aanvang van de bouw was men ook

bezig met het stichten van een katholieke meisjesschool. Omdat het bijzonder onderwijs maar voor een zeer klein deel door de Staat werd vergoed, werden er van de parochianen grote financiële offers gevraagd. Maar het kerkbestuur was niet eensgezind. Was nieuwbouw wel noodzakelijk en was het niet mogelijk om de bestaande kerk uit te breiden? Maar hier was het bisdom tegen. Uiteindelijk werden de diverse instanties het met elkaar eens en gaf de bisschop in 1881 officieel zijn toestemming tot het bouwen van een nieuwe kerk. Het kerkbestuur kocht de benodigde grond voor 5.000 gulden en de bouwkosten werden vastgesteld op 176.079,62 gulden. Het honorarium voor de architect bedroeg 6.000 gulden.

Tegenvallers bleven de bouwers niet bespaard. De vorst belemmerde het graafwerk, de palen waren te kort, er werd met een staking door de werklieden gedreigd, de aanvoer van metselstenen stagneerde, en een zware storm vernielde de steigers. Inmiddels was door tegenvallers en wijziging van de bouwplannen de totale aanneemsom opgelopen tot 195.000 gulden. De bouw van de kerk was zo uit de hand gelopen dat voor de inrichting van het kerkgebouw een beroep moest worden gedaan op de parochianen. Ook het meubilair van de vroegere Sint Anthoniuskerk moest worden gebruikt, zoals diverse beelden, de kruisweg en de preekstoel. Het Sint Bernulphusgilde was hier niet erg blij mee omdat zij heel andere opvattingen had over de aankleding van het interieur van het kerkgebouw. Tegenwoordig worden er bij de bouw van kerken zorgvuldige prognoses gemaakt over het aantal kerkgangers van nu en ook in de toekomst. Wel was het aantal katholieken in die jaren enorm gegroeid maar dat was mede veroorzaakt door de grote toevloed van de "Hollandgänger" die in de turfwinning werkzaam waren en bijna allemaal katholiek waren. Toen de turfwinning stagneerde liep de bevolkingsaanwas terug. We moeten nu vaststellen dat de kerk te groot is gebouwd voor een aantal van 2.300 parochianen, hetgeen direct al, en ook nu nog, grote gevolgen heeft voor het onderhoud. In de volksmond kreeg het gebouw al gauw de bijnaam van "De Kathedraal van de Ronde Venen".

Vinkeveen als bedevaartsoord

Pastoor Van Groeningen had echter nog een ander doel om een grote kerk te bouwen. Zelf was hij niet

Tekening van H.Hart kerk
Vinkeveen anno 1883

onbemiddeld en hij heeft op eigen kosten een Mariakapel laten inrichten. Hij had een sterke devotie voor O.L. Vrouw van Lourdes en daarom gaf hij Tepe de opdracht mee om een ruime kooromgang te ontwerpen, zodat bij processiebedevaarten ook in het kerkgebouw grote groepen bedevaartgangers konden rondgaan. Daardoor werd de kerk bijzonder groot zodat, in de gedachten van de pastoor, Vinkeveen zich zou ontwikkelen tot een regionaal centrum van de Mariaverering. Het leek er op dat dit zou gebeuren. Het eerste Lourdesfeest werd in de kerk op 8 december 1883 gevierd. In de kerk werd het Mariabeeld van Lourdes in de kooromgang rond gedragen. Volgens het tijdschrift Maandrozen was de kerk iedere dag gevuld met Mariavererders.

Inmiddels was de schuldenlast op de kerk zo fors opgelopen dat pastoor Van Groeningen zich tot de bisschop moest wenden om hulp. De oorzaak lag in het feit dat de turfwinning schrikbarend terug liep en verscheidene parochianen, die geld aan het kerkbestuur hadden geleend, dit terugvroegen omdat zij zelf in kommervolle omstandigheden kwamen te verkeren. Tijdens het pastoraat van pastoor Weenink (1908-1920) namen de bedevaarten naar Vinkeveen weer toe. Inmiddels werden er in talloze andere parochies in Nederland zogenaamde plaatselijke bedevaarten georganiseerd. De aartsbisschop was hier niet blij mee en schreef in 1911 aan de pastoor dat hij niet gelukkig was met de toestroom van bedevaartgangers naar Vinkeveen: "Wij menen ons te moeten verzetten tegen het scheppen van bedevaartplaatsen zonder dat daarvoor grond

bestaat." Hij gaf daarom geen toestemming meer om processies te houden met deelnemers van buiten de parochie Vinkeveen. Omdat de pastoor hier toch mee doorging, bleef de bisschop bij zijn harde standpunt en moest pastoor Weenink zich hierbij neerleggen. De wens om van Vinkeveen ooit een bedevaartplaats te maken was hiermee ten einde.

De verfraaiing van de kerk

In de jaren na 1883 werd de kerk van binnen geheel beschilderd door leden van het Sint Bernulphusgilde. Weenink lukte het om de financiële toestand van de parochie aanmerkelijk te verlichten en daardoor kon ook de kerk aanmerkelijk worden verfraaid. Maar er moest ook geld uitgegeven worden aan andere zaken. Doordat men bij de bouw de goedkoopste aannemer had ingeschakeld en ook vaak de goedkoopste materialen waren gebruikt bleven jaren later de gevolgen niet uit.

Op 15 augustus 1911 om 8 uur in de morgen stortte namelijk een gedeelte van de koorvloer van het hoofdaltaar in. Vlak daarna stortte eveneens de tombe van het hoofdaltaar in. De oorzaak hiervan moest gezocht worden in de verlaging van de grondwaterstand. Om de kosten van herstel te betalen moest er een aantal kerksieraden worden verkocht. Ruim drie jaar later voltrok zich een tweede ramp in de nacht van 27 op 28 december 1914. Tijdens een zeer zware storm waaide de houten spits van de toren en beschadigde een deel van het schipdak en van de noorder zijbeuk. Het herstel gebeurde niet zoals aangegeven in het oorspronkelijke bouwplan van Tepe waardoor de originele bedoeling van de toren geweld is

Na de storm in december 1914

aangedaan. Het jaar daarop stond de kerk in de steigers omdat er weer de nodige reparaties moesten worden verricht en in 1927 moest de kerk voor 20.000 gulden worden gerestaureerd omdat de fundamenten hersteld moesten worden. In 1949 werd de kerktoeren van nieuwe klokken voorzien omdat de oude door de Duitse bezetters waren geroofd om er oorlogsmateriaal van te maken. De volgende restauratie vond plaats in 1955 die tot 1958 zou duren en 200.000 gulden zou gaan kosten. Door het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) moest een groot aantal vernieuwingen worden doorgevoerd die ook betrekking hadden op het interieur van het kerkgebouw. Pastoor Graafsma stelde ingrijpende verbouwingen voor maar een ziekte belette hem die uit te voeren. Zijn opvolger pastoor Van der Voort voelde echter niets voor deze vernieuwingen waardoor deze niet werden uitgevoerd.

In 1974 was weer een ingrijpende restauratie van de fundamenten noodzakelijk en in de jaren daarna moesten eveneens weer regelmatig verbeteringen aan het gebouw worden aangebracht. Thans zijn zowel de kerk als de pastorie aan een grondige restauratie toe.

De kerk staat op de Rijksmonumentenlijst maar alleen kan de parochie de verplichte eigen bijdrage t voor de restauratie niet opbrengen. Rijk, gemeente en provincie zullen moeten bijspringen. Maar deze overheden hebben hiervoor momenteel onvoldoende geld beschikbaar. Daardoor moet de eigen bijdrage van het parochiebestuur nu worden gebruikt om herstellingen te verrichten die geen uitstel meer kunnen verdragen. Haast is echter noodzakelijk want als er niet spoedig wat gebeurt zullen de kosten alleen maar oplopen.

Voorbeelden kunnen we zien bij de Schanskerk in Uithoorn die moest worden gesloten en de Hervormde kerk in Wilnis waarvan de toren moest worden voorzien van een vangnet omdat het anders niet meer veilig is om de kerk binnen te gaan. Ook de H. Hartkerk is aan de ingang uit veiligheidsoverwegingen van een overkapping voorzien. Dit artikel gaat alleen maar over de geschiedenis van het kerkgebouw dat 125 jaar bestaat. Er is nog veel meer te vertellen over de parochie, de inrichting van de kerk en het kunstbezit van de Heilig Hart Kerk.

Maar één ding is zeker. Het gebouw heeft voor vele katholieke gelovigen de weg gewezen naar de hemel en door zijn hoge torens voor anderen de weg naar Vinkeveen.

Bronnen en literatuur:

- Utrechts Archief. Archieven van het aartsbisdom Utrecht.
- Archief Vecht en Venen. Archief van de parochie Heilig Hart van Jezus.
- H. Hartkerk Vinkeveen door drs. van Cauteren, drs. Kunneman en van Zwieten

Inwijdingsorkonde
H. Hartkerk
Vinkeveen

De lotgevallen van Jan Dirkse Verduin

Onlangs ontvingen wij van de heer P. van Schaik uit Mijdrecht een artikel over de lotgevallen van Jan Dirkse Verduin uit Vinkeveen. Hij was door het napluizen van oude Proosdijkoeriers er achter gekomen dat in 1830 aan de Herenweg te Vinkeveen op nummer A611 (Hervormde Armen Vinkeveen) ene Jan van Duijn woonde met Meindje Vermeulen en vier kinderen. (Proosdijkoerier sept. 2001 blz 71 en 73) Nu is dat adres Herenweg 186. Hij vroeg zich af of die Jan van Duijn dezelfde was als Jan Dirkse Verduin over wie onderstaande lotgevallen gaan. Dit verhaal, geschreven door M. van Munster en P. van Schaik, is gepubliceerd in 2003 in het boek 'Arm in Amstelveen'

Wij kunnen de lotgevallen van Jan Dirkse Verduin slechts onvolledig beschrijven. Daarvoor weten wij te weinig van hem. Hij werd omstreeks 1762 geboren in de omgeving van de Overtoom, op Nieuwer-Amstels grondgebied. In 1847 leefde hij nog en bereikte dus voor die tijd een respectabele leeftijd. Op 5 augustus 1773 kreeg hij een akte van indemniteit mee toen hij verhuisde naar Alphen. In zo'n akte stelde het gemeentebestuur zich garant voor de financiële ondersteuning indien Verduin ooit in een armlastige toestand zou geraken.

Wij kunnen uit de afgifte van deze akte afleiden dat de jongen op elfjarige leeftijd al zelfstandig de wijde wereld introk, al zal er vanuit zijn geboorteplaats wel eerder een betrekking voor hem zijn geregeld. Later vestigde Verduin zich te Vinkeveen. Het gemeentearchief van Nieuwer-Amstel bevat correspondentie die, met tussenpozen, de periode 1824-1847 omvat. Verduin zal er weinig van gemerkt hebben, want het ging steeds om de vraag wie er voor de armlastige man en zijn gezin moest betalen.

Het geval Verduin is het waard om beschreven te worden, omdat het illustratief is voor de ontoereikendheid van de administraties van de betrokken instanties. In 1824 had Verduin - inmiddels lidmaat van de plaatselijke hervormde gemeente - zich als armlastige gemeld bij de Vinkeveense diaconie. Hij was toen 62 jaar en had 'aan alles gebrek'. Nog in 1821 en 1822 waren er in dit gezin twee kinderen geboren. Dat zou er op kunnen duiden dat het hier ging om een tweede huwelijk. Bij de geboorteaangifte gaf hij op arbeider van beroep te zijn.

De diakenen van Vinkeveen wendden zich tot .hun broeders te Amstelveen. Verduin was immers in het bezit van een akte van indemniteit, aan hem verleend toen hij als elfjarige Nieuwer-Amstel verliet en dat betekende dus dat hij bedeed moest worden door een Nieuwer-Amstelse instelling. Een afschrift van die akte werd meegestuurd. De Amstelveense diaconie voelde zich echter niet geroepen, want Verduin was nooit lidmaat geweest van die kerkelijke gemeente. Volgens de reglementen die

inmiddels golden, verleende de diaconie alleen onderstand aan personen die daadwerkelijk lidmaat waren. Dus werd Verduin verwezen naar de protestantse gemene armen. Wanneer de kerkenraad dit geval accepteerde, zou een precedent worden geschapen en waar één schaap over de dam is volgen er meer.

Armmeester Gerrit Brouwer wees erop dat de man lidmaat was van de hervormde Kerk. Door de regenten van de huiszittende armen werden alleen die personen bedeed die niet behoorden tot de lidmaten van een hervormde of lutherse gemeente. Of de diakenen van Vinkeveen of die in Amstelveen moesten voor de verzorging van Verduin opdraaien.

Het is in onze ogen overigens merkwaardig dat een gemeentebestuur een garantieverklaring afgaf, die - na de formele scheiding van kerk en staat - ook voor een (ongesubsidieerde) kerkelijke instelling consequenties zou kunnen hebben. Dat argument werd echter niet gehanteerd. Het bestuur van de protestantse huiszittende armen had ook geen boodschap aan het geval Verduin. De man was immers volwaardig lid van de Nederlandse Hervormde Kerk? De schout van Nieuwer-Amstel, mr. B.A. van Houten, was van mening dat een Nieuwer-Amstelse instelling op moest komen voor de financiële ondersteuning van Verduin, maar welke? Het provinciaal bestuur moest maar een uitspraak doen, zodat eens en voorgoed vaststond wie er moest betalen.

Na een lang verhaal kwamen Gedeputeerde Staten tot de conclusie dat Nieuwer-Amstel moest betalen of een minnelijke schikking moest treffen in een overeenkomst. Het gemeentebestuur van Nieuwer-Amstel stuurde aan op het compromis en dat lukte. Er werd afgesproken dat de gemeente Nieuwer-Amstel een derde deel van de kosten, zijnde fl 40,- per jaar zou bijdragen; de hervormde diaconie van Vinkeveen zou fl. 80,- bijdragen, zulks vanaf 1 januari 1825. Vermoedelijk is men bij de bepaling van het bedrag er van uitgegaan dat Nieuwer-Amstel alleen voor de man betaalde en dat Vinkeveen vrouw en kinderen voor zijn rekening nam. Maar dat is niet het einde van het verhaal.

Op 27 november 1832 richtte de burgemeester van Vinkeveen zich tot zijn collega te Nieuwer-Amstel met de mededeling dat 'Jan van Duin' met vrouw en kinderen tot armoede was vervallen. De man had een akte van indemniteit. De briefschrijver verzocht de hervormde diaconie te Amstelveen aan te sporen de kosten van bedeling te dragen. Burgemeester P. Testas berichtte dat de diaconie hier geen taak zag, maar hij zou graag een afschrift ontvangen van de akte van indemniteit. Aan het slot van zijn brief informeerde de burgemeester of deze Jan van Duin soms dezelfde persoon was als Jan Dirkse Verduin, waarvoor Nieuwer-Amstel en de diaconie te Vinkeveen al jaren betaalden. Dat blijkt inderdaad het geval te zijn, hetgeen bij ons het vermoeden oproept dat Vinkeveen in de afgelopen negen jaren het gezin niet permanent heeft bedeed, maar wel jaarlijks f. 40,- uit Nieuwer-Amstel heeft geïnd.

Merkwaardigerwijs stelde men vanuit Nieuwer-Amstel nooit vragen over de gezinssamenstelling en met name niet of de kinderen niet konden bijdragen aan de gezinsinkomsten. Men betaalde jaarlijks een wisselend bedrag dat meestal bijna f. 50,- bedroeg. Uiteraard bleek men in Nieuwer-Amstel niet geneigd de afspraak uit 1825 open te breken. Vinkeveen nam er geen genoegen mee en beklagde zich bij het provinciale bestuur van Utrecht. Dit bestuur richtte zich weer tot zijn collega in Noord-Holland en deze gaf het gemeentebestuur van Nieuwer-Amstel gelegenheid zijn visie op de zaak te geven. De burgemeester ging er eens goed voor zitten en produceerde een epistel van twaalf vellen. Het is een juridisch betoog. Hij beweerde dat de overeenkomst uit 1825 op een dwaling berustte en derhalve als nietig moest worden beschouwd. De burgemeester behield zich zelfs het recht voor het jaarlijks betaalde bedrag van f. 40,- als onverschuldigd terug te vorderen van de Vinkeveense diaconie. De afloop van de zaak hebben wij in de stukken niet terug kunnen vinden, maar jaren later bleek dat Nieuwer-Amstel in het gelijk werd gesteld.

In het jaar 1844 ging de zaak opnieuw spelen. De zaak was dezelfde, maar de spelers waren weer anderen. In oktober 1842 was burgemeester mr. B.J.E. Marcus aangetreden en in Vinkeveen stond een nieuwe dominee. Beiden waren kennelijk niet op de hoogte van de voorgeschiedenis. Op 10 maart vroeg de predikant een derde deel van f. 313,20, zijnde de kosten van bedeling van Verduin over de jaren 1842 en 1843 te betalen. De burgemeester begreep hier niets van en vroeg nadere inlichtingen. Het is de vraag of de burgemeester zich niet enigszins van de domme hield want is het toevallig dat de jaarlijkse bedragen met zijn komst niet meer automatisch werden betaald? Het bleef veertien

maanden stil. Toen kwam er weer een brief van de dominee op het bureau van de burgemeester. De afzender had gedacht dat men in Nieuwer-Amstel zelf wel zou gaan graven in het archief. Dat was een verlegenheidsargument want de hervormde diaconie te Vinkeveen wist er zelf ook niet het fijne van. Wel had men begrepen -waarschijnlijk door het uitvragen van de armlastige Verduin - dat hij geboren was 'om of bij de Overtoom' en thans tussen de tachtig en negentig jaar oud was. Er moest een akte van indemniteit zijn, maar die was niet meer te vinden. Maar die akte moet bestaan hebben, want er is op grond van de inhoud een overeenkomst aangegaan tussen Nieuwer-Amstel en de diaconie van Vinkeveen en die overeenkomst werd destijds koninklijk goedgekeurd, beweerde de dominee.

Maar waar was nu die overeenkomst, vroeg de burgemeester zich af. Welnu, die was niet te vinden. Uit het voorgaande weten wij dat er nooit een formele overeenkomst op papier is vastgelegd, maar dat men door briefwisseling tot een minnelijke schikking kwam. De burgemeester deed niets tot er in oktober 1845 een brief kwam van de burgemeester van Vinkeveen, waarin deze verzocht om betaling van f. 154,20 (nu dus ook over het jaar 1844), zulks krachtens een overeenkomst uit 1825. De Nieuwer-Amstelse magistraat bleef echter onverbiddelijk; eerst moest hij nadere inlichtingen hebben. Nu kwam men met de tekst van een beslissing van de Kroon uit 1834 of 1835 waarin negatief was beslist op een request uit Vinkeveen, waarin gevraagd was ontslagen te mogen worden van een overeenkomst uit 1825 waarvan men de tekst niet op tafel had kunnen leggen. Wel werd vastgesteld dat Nieuwer-Amstel in het vervolg per jaar f. 50,- moest betalen. De burgemeester van Nieuwer-Amstel stond sterk. Zolang men die overeenkomst en de akte van indemniteit niet kon tonen, zou hij geen voorstel doen aan de gemeenteraad. Wij weten dat er bij de brief van 27 november 1824 een afschrift van die bewuste akte was gezonden door de gouverneur van Utrecht aan zijn ambtgenoot van Noord-Holland die dit stuk weer doorspeelde aan Nieuwer-Amstel.

Burgemeester Marcus wilde er niet naar zoeken of hij kon het niet vinden. Bovendien, aldus nog steeds Marcus, de dienstjaren 1842, 1843 en 1844 waren inmiddels afgesloten en daar kon niet meer op terug gekomen worden. Hij begreep er overigens niets van dat als er al een akte van indemniteit was geweest, de diaconie van Vinkeveen dan zo royaal was om tweederde deel van de kosten voor haar rekening te nemen. De burgemeester vermoedde dat Vinkeveen destijds een voorstel had gedaan en dat Nieuwer-Amstel stilzwijgend (!) had betaald. Hij was er innig van overtuigd dat Nieuwer-Amstel niet wettelijk

verplicht was tot betaling, maar billijkheidshalve wilde hij de gemeenteraad voorstellen vanaf 1 januari 1846 een derde deel van de verplegingskosten van Verduin voor rekening van de gemeente te nemen. De diaconie moest dan maar het nadeel nemen "hetwelk zij zich door hare nalatigheid en slofheid berokkend heeft." Het is dan inmiddels juli 1846. Eindelijk, op 4 januari 1847, komt er een schriftelijke overeenkomst tot stand tussen Nieuwer-Amstel en de diaconie van Vinkeveen. Nieuwer-Amstel zal een zesde deel betalen over 1845 en een derde deel over de jaren 1846 en 1847, een bedrag van f. 122,77, te betalen in 1848. De gemeenteraad stemde er mee in tijdens de vergadering van 8 april, onder dankzegging aan de

burgemeester "voor de veelvuldige moeite door correspondentie als andersints aan de zaak verknocht geweest". Gedeputeerde Staten van Noord-Holland keurde deze overeenkomst goed. Hoe lang de inmiddels 85-jarige Verduin nog heeft geleefd, hebben wij helaas niet kunnen achterhalen. De conclusie dringt zich op, dat indien men in staat was geweest de administratie beter te ordenen, al deze schrijverij niet nodig was geweest. Dat gebrek kleefde ook aan het provinciale archief van Noord-Holland. Men kan zich tenslotte afvragen of burgemeester Marcus wel ter goeder trouw is geweest. Hij heeft zich altans onvoldoende moeite getroost alle relevante stukken uit zijn archief boven water te halen. Wij konden ze wel vinden!

Oudhuizen en Wilnis, een paar apart

Terugblik op een heel oude herindeling

door Joop Frankenhuizen

Sinds mensenheugenis zijn Oudhuizen en Wilnis elkaars burens. Op veel gebieden wordt intensief samengewerkt, maar wanneer het op samen besturen aankomt wijst de rijke boerenstand tussen Veenmolen en de Geer het armoedige Wilnis af. Na vijftig jaar weerstand valt in 1857 het bijtje.

De feiten

Het samengaan van Oudhuizen met Wilnis lijkt wat op een duiventilrelatie. Dan weer aan, dan weer uit. Samenwerking prima, maar samenvoeging en onder één bestuur brengen liever niet. Tot 1795 leven de gerechten Oudhuizen en Wilnis samen met Westveen vreedzaam naast elkaar. Dan begint in Frankrijk de revolutie en die slaat deels over naar onze gewesten. Het is een rommelige tijd met veel troepenverplaatsingen die hier en daar voor de nodige 'baldadigheden' zorgdragen. Dit gebeurt ook in onze streken, maar op enkele schermutselingen na is de omwenteling rustig te noemen. Het voornaamste gevolg is het (tijdelijk) afzetten van de bestuurders en overname door de burgerij.

Ook Oudhuizen ontkomt niet aan de bestuurlijke gevolgen. In 1798 wordt het dorp gedwongen samen te gaan met Wilnis en ontstaat de nieuwe gemeente Wilnis. De gemeente blijkt niet levensvatbaar en twee jaar later scheidt Oudhuizen zich af. Dit duurt tot 1811 wanneer beiden weer samen gaan. Maar Oudhuizen samenvoegen met Wilnis blijft een hachelijke zaak. In 1818 gaan beide gemeenten weer uiteen. Zij blijven zelfstandig tot 1858. Dan wordt - voor de derde keer - wederom een gemeente Wilnis gevormd. Dit keer zal het duren tot 1988 wanneer Den Haag besluit dat Wilnis en Vinkeveen beter af zijn wanneer ze met Mijdrecht samengaan.

Oudhuizen is rijk

Het is 3 maart 1841. In het gerechtshuis van Oudhuizen (rechts naast het huidige restaurant van De Waard in de Dorpsstraat te Wilnis) komt de plaatselijke gemeenteraad bijeen. Het zijn de burgemeester Jakob van der Does en de raadsleden Willem Boon, Maarten Brouwer, Arie Oostrom, Jan Stam en Arie Korver. De gemeentesecretaris heet Klaas Verdam. Klaas heeft een verschrikkelijk handschrift, maar het is aan hem te danken dat wij u dit verhaal kunnen vertellen. Minutieus en zakelijk heeft hij alle raadsverslagen met de kroontjespen aan het papier toevertrouwd. En niet alleen die van de gemeente Oudhuizen. Hij was ook ruim veertig jaar lang secretaris van de gemeenten Wilnis en Mijdrecht.

Op de agenda staan de gemeentelijke belastingen. De provincie Utrecht adviseert de gemeente Oudhuizen voorzichtig te zijn met de opcenten op de belasting op turf en het gemaal (tarwe en rogge). Tijdens de discussie blijkt dat de gemeente op turf geen plaatselijke belasting heft. Wel opcenten op het gemaal. Een kwartje boven op iedere gulden die het Rijk heft. Samen met de opcenten uit gedestilleerd en de personele belasting zijn het de enige inkomstenbronnen voor het dorp. Vermindering van de opcenten zou betekenen dat de hoofdelijke omslag omhoog zou moeten en dat wil men niet. Die omslag is al "aanmerkelijk hoog en bezwarend" vindt de boerenstand, die in Oudhuizen feitelijk de dienst uitmaakt. Een ander argument is de angst voor

Oudhuizen:
Rijke boerenstand

fraude en de “kostbaarheid van executie bij vervolging, waarop door de minvermogenen (hiermede niet onbekend!) wordt gesteund”. Allemaal redenen om de belastingen te laten zo ze zijn. Het betekent volgens het verslag wel dat de meervermogenen het gelag moeten betalen.

Wilnis is arm

Aan de andere kant valt het wel mee met de lasten voor de minvermogenen. Rogge “dat eene zeer voedzame spijs oplevert”, wordt slechts met 60 cent per 100 pond belast, terwijl dit voor tarwe twee gulden is. “De meervermogenen betalen dus verre meer dan de mindere klasse”, meldt het raadsverslag en dat ligt deels ook aan het gedrag van de minvermogenen. “Veel behoeftigen werken ‘s zomers in het land of in de veenderij en verdienen daar redelijk. Indien zij spaarzaam waren en zorg voor de toekomst hadden, konden zij zeer wel rondkomen en wat voor de winter overhouden. Maar de meesten leven zorgeloos en houden van het verdiende niets over. Wanneer de werktijd voorbij is en de verdiensten zijn gestopt, spoeden zij zich naar de armenkassen of gaan langs de huizen van de meervermogenen. Deze laatsten worden daardoor nog zwaarder belast.” Dat de minvermogenen door

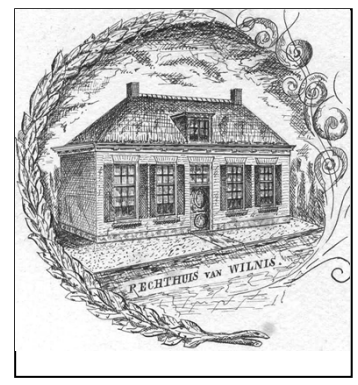
dit beleid veroordeeld zijn roggebrood te eten, vermeldt het verslag niet.

Standverschil blijft

In mei 1846, we zijn dan vijf jaar verder, wil de provincie weer eens weten hoe Oudhuizen denkt over samengaan met Wilnis. Aan de (nog niet openbare) vergadering mogen dit keer ook drie grootgrondbezitters meedoen. Het zijn Maarten Brouwer, Willem van der Vaart en Teunis Korver. In principe is men tegen samengaan en wel om de volgende redenen. De ingezetenen van Oudhuizen behoren over het algemeen tot de gegoede boerenstand terwijl Wilnis meest veenlieden heeft die tot de “middelstand” behoren, maar er zijn daar ook zeer veel armen en minvermogenen. Wilnis is veel duurder dan Oudhuizen. Daar betalen de gegoeden fl. 15,- per jaar aan personele belasting. In Wilnis is dat fl. 20,50. Dit geldt ook voor de dorpslasten. Die zijn in Wilnis per inwoner fl. 53,- tegen fl. 12,50 in Oudhuizen. Maar wat erger is, de gemeente Wilnis heeft schulden. Zij moet nog 400 gulden terugbetalen aan de “Driehuis armen van Wilnis com suis” waar Oudhuizen geen deel heeft en die lasten dus niet kan dragen. De 412 inwoners tellende gemeente Oudhuizen kan op zich zelf staan. Dat heeft het verleden wel bewezen. Bovendien er is meer toekomst in het boerenbedrijf dan in de veenderij. Nu betaalt Oudhuizen $\frac{1}{4}$ van de gezamenlijk uitgevoerde werkzaamheden in Wilnis en Oudhuizen. Met één gemeente wordt dat veel meer. Tenslotte is er ook nog het standverschil. Wilnis was een heerlijkheid die onderdeel uitmaakte van de proosdij van St. Jan te Utrecht. Oudhuizen is een ambachtsheerlijkheid onder de Vorst van Nassau. Het gemeentebestuur en de geërfden van Oudhuizen willen dus liever zelfstandig blijven.

Oudhuizen heeft eigen kerk

Volgens het aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden van A. van der Aa uit 1846, is Oudhuizen een gemeente in het Nederkwartier van de provincie Utrecht. De gemeente bestaat uit twee polders. Deze liggen beoosten en bewesten de

Vlnr: Rechthuis Oudhuizen, Raadhuis Wilnis, Rechthuis Wilnis

Bijleveld (een toen druk bevaren waterweg die bij de Nesslersluis uitmondde in de Amstel J.F.) en “bevat het dorp Oudhuizen en het gehucht De Geer. Men telt er 52 huizen bewoond door 84 huisgezinnen, uitmakende eene bevolking van 410 inwoners. De inwoners vinden hun bestaan in de veenderij en de boerderij, bestaande meest in het maken van boter en kaas en het verkoopen van melk. Ook heeft men er een korenmolen. De gemeente is eene heerlijkheid welke in het midden van de 19^e eeuw bezeten werd door Willem Frederik, erfprins van Nassau Weilburg, Proost van St. Jan te Utrecht. Thans is het eigendom van de Vorst van Nassau woonachtig in Duitschland. De kerk van Wilnis en Oudhuizen (de huidige NH kerk), welke op het grondgebied van Oudhuizen staat, werd vóór de reformatie door eenen Pastoor en eenen Kapellaan bediend, welke laatste gehouden was te school waar te nemen. Ook was er een broederschap van de H. Maagd Maria. De inkomsten van den Pastoor waren 67 guld. 95 cents. Deze kerk is groot en ruim en met eenen zwaren toren, welke eene hooge spits heeft, voorzien. Er is in deze kerk geen orgel. Deze kerk en daarbij staande predikantswoning, zeer in verval zijnde, hebben in het jaar 1839 eenige herstelling ondergaan, waartoe uit het fonds der noodlijdende kerken zes honderd vijftig gulden verstrekt is. De kermis valt in Dingsdag na den tweeden Zondag in October. Het wapen dezer gemeente bestaat uit drie berkenboompjes verenigd door eene slang.”

Samen met Mijdrecht?

In oktober 1849 krijgt burgemeester Jakob van der Does eervol ontslag. Drie maanden later wordt hij opgevolgd door Jacob Verdam, de vader van de gemeentesecretaris Klaas Verdam. Jacob Verdam is sinds 1820 burgemeester en secretaris van Mijdrecht. In 1798 was hij de man die na de omwenteling de Mijdrechtse volksvergaderingen op papier zette. Van hem is bekend dat hij een week vóór hij overleed als wethouder nog een raadsvergadering bijwoonde en dat hij als ambtenaar van de burgerlijke stand op 82 jarige leeftijd het overlijden van de acht maanden oude Geertrui Lagerman registreerde. Het lidmaatschap van de gemeenteraad is (ook nu nog) niet gebonden aan een maximum leeftijd, en dat heeft Mijdrecht met de families Verdam en Van Wieringen geweten.

In maart 1851, Wilnis en Oudhuizen zijn dan nog steeds uit elkaar, vraagt de provincie hoe het staat met een eventuele samenvoeging met Mijdrecht. Mijdrecht laat weten dat het bestuur dan in hun gemeente zal moeten resideren. Oudhuizen is daar fel op tegen. Mijdrecht ligt voor mensen uit Oudhuizen en De Geer veel te ver weg. Van Oudhuizen naar Mijdrecht is één uur gaans en vanuit De Geer zelfs twee uur. Daarnaast Mijdrecht heeft

naast vermogende ingezetenen en middelbaar gegoede burgers ook veel armen. Dit is niet het geval in Oudhuizen waar de burgers tot de boerenstand behoren met zeer weinig armen of minvermogenen. Vereniging zou Oudhuizen benadelen. Verder is Mijdrecht ook belast met het onderhouden van dorpsstraten en lantaarns en die heeft Oudhuizen niet.(...)

Wel heeft Oudhuizen met Wilnis een schuld van 2400 gulden aan de Ridderlijke Duitse Orde, maar die weegt niet op tegen het extra onderhoud dat straks betaald moet worden. Een ander groot nadeel is de verhoging van de personele belasting. Doordat er met samenvoeging meer inwoners komen, valt de nieuwe gemeente in een hogere klasse. Kortom en voor de zoveelste maal: Oudhuizen wil niet samengaan met anderen.

De kogel door de kerk

Toch zijn de bezwaren over samengaan met Wilnis in de loop der jaren wat afgezwakt. Men heeft ingezien dat de argumenten, die steeds gevoerd werden, eigenlijk niet ter zake waren. Veel wordt al gemeenschappelijk uitgevoerd, maar het bezwaar van hogere lasten blijft een hinderpaal. In oktober 1851 komt de nieuwe gemeentewet van Thorbecke in uitvoering. Raadsvergaderingen worden openbaar en assessoren worden wethouders. De zittingsduur van raadsleden gaat van zes naar vier jaar. De grootste verandering zou zijn dat de plaatselijke onderonsjes verminderd gaan worden. Immers de burgemeester wordt straks benoemd door de Staat en kan zelfs van buiten komen. In 1851 wordt dat de 25-jarige J.G. de Voogt. Hij is getrouwd met een Van Wieringen en wordt, net als Jacob Verdam burgemeester van Mijdrecht en Wilnis.

In februari 1853 wordt weer gesproken over samengaan met Wilnis. Afwijzen kan niet meer; zeker niet onder de nieuwe burgemeester. De 2400 gulden schuld zal worden verdeeld. Oudhuizen betaalt een kwart. Wilnis betaalt ook de 400 gulden schuld aan de armen. De raadsvergaderingen worden het ene jaar in het gerechtshuis van Oudhuizen, het andere jaar in dat van Wilnis gehouden. (Het gerechtshuis van Wilnis stond bij de stenen brug over de Herenweg bij de Heinoomsvaart. Daar zit nu een administratiekantoor.) Op 24 juli 1857 is de laatste raadsvergadering. Burgemeester De Voogt deelt mee dat vereniging met de gemeente Wilnis een feit is. De samenvoeging voldoet aan de wet van 13 juni 1857 en staat vermeld in Staatsblad 83. Met dit besluit komt een einde aan 50 jaar Oudhuizen's verzet.

De Janskerk in Mijdrecht is 150 jaar.

door Piet Grundmann

Op 27 juni 1858 werd in Mijdrecht een nieuw kerkgebouw in gebruik genomen. De kerkvoogd burgemeester De Voogt schoof zijn vriend, de architect Boote de Vries uit Wilnis, naar voren om een vijftal ontwerpen voor de kerk te vervaardigen. Uiteindelijk koos men voor het duurste ontwerp. De Vries was wethouder in Wilnis, en evenals de burgemeester lid van de Provinciale Staten van Utrecht en als ontwerper o.a. betrokken bij de droogmakerijen in Mijdrecht.

Naar aanleiding dit jubileum heeft ds. H.J.J.M. Tacken van de Janskerk een boekje geschreven met als titel: Johannes de Doper en als ondertitel: Wegwijzer en Naamgever.

Na een voorwoord van zijn collega ds. C. Burger gaat Tacken allereerst in op de naamgever van de kerk Johannes de Doper. De naam Janskerk is niet toevallig want in de geschiedenis van Mijdrecht en een groot deel van De Ronde Venen speelt het kapittel van Sint Jan (Johannes de Doper) in Utrecht een alles overheersende rol grote rol. Het ontstaan van de Proosdijlanden en de ontginning van de uitgestrekte veenwildernissen is in gang gezet en geleid door de kanunniken van het kapittel. De kanunniken stichtten in de nieuw ontgonnen gebieden diverse parochies en de kerkjes werden gewijd aan Sint Johannes de Doper

De uitspraak van Johannes bij zijn ontmoeting met Jezus Christus: "Zie het Lam Gods" heeft geleid tot vele afbeeldingen van een staand lam met een kruisbanier. Een heel beroemde afbeelding is het middelpunt van een groot meerluik in de St. Baafs kathedraal te Gent maar ook in ons eigen Mijdrecht staat in het Oranje Nassau kwartier een beeldje van het Lam op een voetstuk. Het wapen van Mijdrecht en De Ronde Venen draagt ook de afbeelding van het "Agnus Dei".

De schrijver gaat voorts in op de getuigenis over Johannes, zoals is vermeld in de bijbelse evangeliën. Ook buitenbijbelse bronnen geven getuigenis van Jochanan Hamathbil (hebreeuwse naam) zoals b.v. in de Qumran rollen, bij de joodse historicus Josephus Flavius (33 – 100) en in het Thomas-evangelie.

Er zijn overigens vele legenden, religieuze tradities en andere bronnen bekend die naar Johannes verwijzen.

De figuur van Johannes de Doper heeft door de eeuwen heen steeds tot de verbeelding gesproken. In de beeldende kunst is De Doper is veelvuldig tot onderwerp gekozen. Op de omslag van het boek staat hij afgebeeld op een schilderij van Titiaan uit 1542 als prediker met een lam aan zijn voeten.

In de muziek komt hij voor in de gezongen missen (m.n. het Agnus Dei). De componist Richard Strauss verwerkte het drama van de onthoofding van Johannes in zijn schitterende opera Salome.

Het boekje eindigt met een briefwisseling tussen de predikant van de Janskerk en de pastoor van de kerk van de Heilige Johannes de Doper en wordt besloten met een gedicht van de auteur.

In een speciale kerkdienst op zondag 22 juni a.s. zal het 150 jarig bestaan van der Janskerk worden gevierd. Na afloop van deze dienst wordt het boek aan de Janskerk gemeente gepresenteerd in gebouw Irene.

Het boekje op A5 formaat is uitgevoerd in full color, de omvang is 112 pagina's en de prijs bedraagt € 14,95 en is na 22 juni ook in de boekhandel verkrijgbaar. De oplage is niet al te groot zodat belangstellenden snel moeten beslissen want

op = op.

De baten komen ten goede aan de verdere restauratie van de Janskerk.

Het vorige kerkgebouw.

N. H. kerk Mijdrecht anno 1799

De buitenplaats VreedenHoff aan de Vecht

door Wiesje Dijkxhoorn

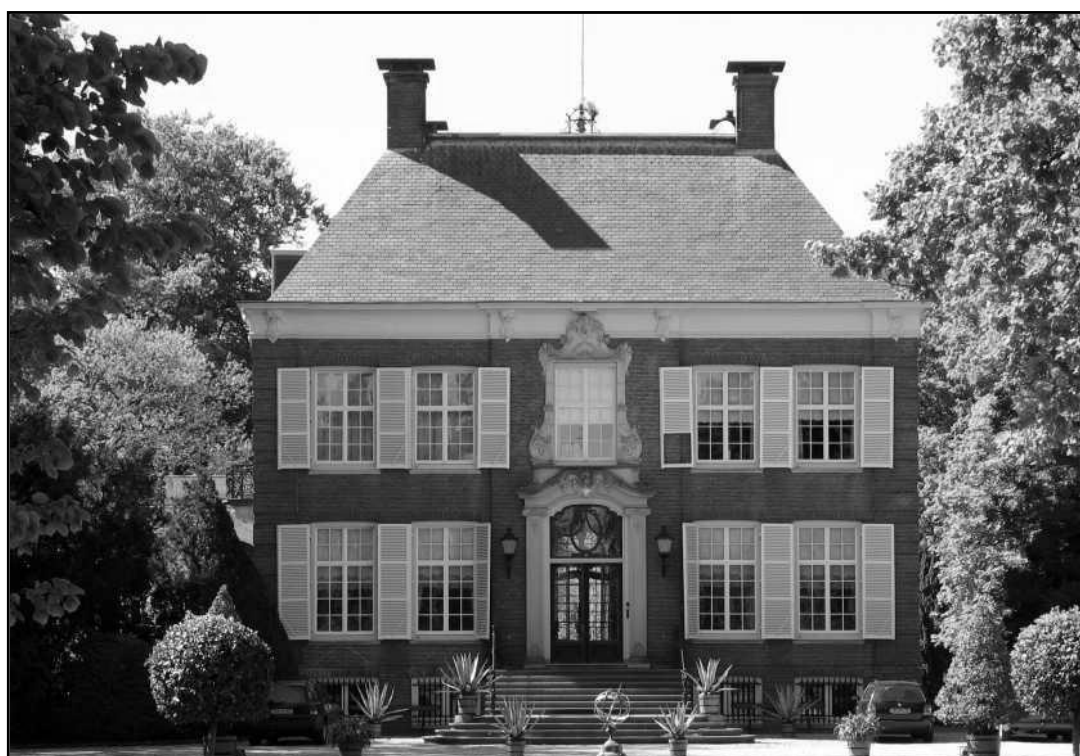
Op de westelijke oever van de Vecht, èèn kilometer ten zuiden van Loenen aan de Vecht ligt 'Het landhuis van de heer Andries Pels'. Eerder stond daar een simpele zeventiende-eeuwse 'heerenhofstede' met een bijgebouw. Ze grensden alle twee aan de zogenoemde 'Grand Chemin' van de geometrisch aangelegde tuin.

In 1703 wordt Andries Pels eigenaar van dit landhuis. Hij is een schatrijke en zeer deftige koopman in die tijd. Tevens reder, bankier en assuradeur. Op 8 februari 1731 overlijdt Pels. Zijn weduwe, Angenita Bouwens, verkoopt in 1749 de hele buitenplaats aan Pieter Trip. Deze laat alles afbreken en vervangen door een koetshuis/orangerie. Iets verder van de weg af laat hij dan het huidige huis bouwen. Trip's echtgenote Agatha Sophia Buys legt daarvoor de eerste steen. Hijzelf noemt het nieuwe pand 'Vreeden Hoff'. Het is een huis met twee bouwlagen en per woonlaag vijf vensters. Het geheel is gebouwd in de Lodewijk XV-stijl.

Volgens geraadpleegde literatuur wordt rond 1906 het nogal verwaarloosde huis grondig opgeknapt. De dakpannen worden vervangen door leien en aan de zuidkant worden een serre, een verhoogd terras en een bordestrap aangelegd. Ook het inwendige wordt aangepast aan de eisen van de dan moderne tijd. Er komt centrale verwarming, elektrisch licht en warm- en koud stromend water. Hoe dit allemaal

gerealiseerd is wordt niet vermeld. Immers elektrisch licht is pas in opkomst en de centrales die daarvoor de energie moeten leveren zijn nog geen gemeengoed. Tenzij de buitenplaats beschikte over een eigen centrale. Na deze grote restauratie kan het buitenverblijf nu zowel in de winter als in de zomer bewoond worden. Vòòr 1905 verbleef men er slechts 's zomers. 's Winters woonde men aan één van de mooiste grachten in Amsterdam.

In 1927 komt Vreedenhoff in bezit van Bartelt Hendrik Blankenberg, die het in stijl bewoonde. In 1934 laat hij achter het huis drie zandstenen tuinvazen plaatsen, afkomstig van het Dijksterhuis te Pieterburen in Groningen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is het huis een tijd in gebruik geweest als ontspanningscentrum van de Kommandantur van de Kriegsmarine. Nadat de heer Blankenberg in 1966 op 87-jarige leeftijd is overleden wordt de buitenplaats te koop aangeboden voor f. 1.250.000,- De voorwaarde bij de koop is dat het aanzien van het landgoed behouden moet blijven. In augustus van

Het landhuis van de heer Pels 'Vreedenhoff' in Nieuwesluis

De toegang tot de buitenplaats

dat jaar krijgt het huis een nieuwe eigenaar, maar blijft vervolgens tot 1973 leeg staan. Sinds 1974 is VreedenHoff de woning van de familie Lisman.

Het grote smeedijzeren inrijhek

Vooraf door het schitterende toegangshek uit 1753, kreeg de buitenplaats VreedenHoff een grote bekendheid. Het hek is gericht op de voorgevel van het pand en bevindt zich aan het begin van een dubbele oprijlaan. Na vele zoekacties door de heer Lisman is bekend geworden dat de smid Gijsbert van Dijk (1723-1763) de maker was van dit gigantische hekwerk. De onderdelen zijn voorzien van telmerken, waardoor het hek ter plaatse in elkaar gezet kon worden. Het is 8.70 meter lang en 6.90 meter hoog “zoodat een rijtuig met den koetsier op den bok gemakkelijk er door kan rijden”. Vroeger was het verguld, maar de paarden van de koetsen en diligences begonnen te steigeren door de schittering van de zon. Daarom werd het zwart geverfd. In 1935 werd het hek voorzien van een nieuwe onderbouw. In 1969 moest het opnieuw gerestaureerd worden.

De theekoepel

Het achtzijdige gebouwtje in de bocht van de Rijksstraatweg dateert uit 1776. Het onderscheidt zich van de 20 andere theekoepels langs de Vecht door de fraaie detaillering in Lodewijk XVI-stijl. Op de gemetselde onderbouw na, inclusief de bankjes met balusters en leuning op de stoep aan weerszijden van de ingang, is het geheel uit hout opgetrokken. Het koepelvormige dak is gedekt met lood. De onderzijde is afgewerkt met een mooie zaagrand. Op het dak staat in het midden een gesneden vaas. De opbouw is in lichte kleur en heeft rondom grote ramen. De ingang bestaat uit een kozijn, waarin een snijraam met daaronder twee deuren, dat vrijwel de hele wand beslaat. Van de

andere zeven wanden wordt bijna de hele breedte in beslag genomen door een schuifraam met kleine ruiten.

De eerste steen draagt het opschrift:’

Carolina Justina Huydekoper Heeft den Eersten Steen Tot Dit Tuynhuys Gelegt Op Den 12 Van Wintermaand 1776’.

De koepel is in 1982 gerestaureerd door de familie Lisman.

Bron: De buitenplaats VreedenHoff (A.J.A.M.Lisman) en Loenen, Geschiedenis en Architectuur (M.I.P.Utrecht) en <http://www.kasteleninutrecht.nl/vredenhoff.htm>

De heer A.J.A.M. Lisman zal op dinsdag **9 september 2008** om 20.00 uur voor leden van de historische vereniging een dialoog houden over de Buitenplaats VreedenHoff.

Locatie : Rabobank Veenstroom, Bozenhoven 39 in Mijdrecht

De theekoepel achter Vreedenhoff. Een van de twintig langs de Vecht

Zij waren ooit betrokken bij de hinderwet

Op blz 47 en 48 noemde Stef Veerhuis enkele bedrijven die in Mijdrecht de spits afbeten waar het betrokkenheid bij de hinderwet betref. Hieronder nog enkele foto's van genoemde 'vervuilers'

De stoomzuivelfabriek (de latere VAMI) aan de Amstelkade in de Amstelhoek. (foto uit de collectie van Jan Compier)

Achterzijde van de biscuitfabriek De Lindeboom. De enorm hoge schoorsteenpijp, links, is nog vaag zichtbaar

Activiteitenprogramma

Zaterdag 21 juni

Historische wandeling door Abcoude
Verzamelen bij café 'De Eendracht' tegenover
de brug in Abcoude.
Vertrek: 12.30 uur

Dinsdag 9 september

Lezing over 'De buitenplaats Vreedenhoff aan
de Vecht'
Door A.J.A.M. Lisman de huidige bewoner
Locatie: Rabobank Veenstromen, Bozenhoven
93 in Mijdrecht
Aanvang: 20.00 uur

Woensdag 19 november

Ledenvergadering met aansluitend een lezing
over archeologie
Locatie: Hervormd Verenigingsgebouw,
Herenweg 207 in Vinkeveen
Aanvang: 20.00 uur

Dinsdag 13 januari 2009

Nieuwjaarsreceptie met een lezing over 'De
goede oude tijd....een illusie(?)'
Locatie: Verenigingsgebouw Irene, Kerkstraat 9
in Mijdrecht
Aanvang: **19.30 uur**

In de polder

Niet alleen langs de Vecht, maar ook in de polder
staan vermeldenswaardige objecten, zoals de vele
boerderijen op de wat hoger gelegen gebieden.

Onderstaand - willekeurig gekozen - monument
staat langs de Demmerik in Vinkeveen. De oudst
bewoonde plek in de ronde venen.

Langs de Vecht

Straks onderdeel van de nieuw te vormen gemeente
Vecht en Venen. Enkele kenmerkende theekoepels
uit <http://www.kasteleninutrecht.nl/theekoepels.htm>

Vecht en Dam Breukelen

Oud Over Loenen

Welkom aan onze nieuwe leden

Dhr. L. Mulligen Vinkeveen
Dhr. M. Straver Vinkeveen
Dhr. W. van der Helm Mijdrecht
Dhr. J. de Jong Mijdrecht
Dhr. F. Hijman Mijdrecht
Dhr. G. Schouten Amstelhoek
Dhr. A. de Vries Wilnis
Mw. A.W. de Graaff Wilnis
Dhr. J. Hogerwerf Wilnis
Dhr. P.J. Coenen Wilnis
Mw. A.M. Beck - van de Ruit Mijdrecht
Dhr. A.N.J. Wortel Vinkeveen
Mw. M.H.J. Claushuis Vinkeveen